

Jogi ismeret jegyzet

a büntetés-végrehajtási szervező
szakképzéshez

§.

Írta és szerkesztette:

dr. Eisemann Krisztián c. bv. alezredes

Gyurnik Mária c. bv. alezredes

Dr. Ragó Ferenc bv. őrnagy

2018.

Tartalomjegyzék

1.	A SZABADSÁGVESZTÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK CÉLJA	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
1.1.	A büntetés célja	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.2.	A büntetés-végrehajtás feladata és célja	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.3.	A szabadságvesztés végrehajtásának célja	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.	A SZABADSÁGVESZTÉS BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK RENDJE	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
2.1.	Fogalma és összetevői	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.2.	A szabadságvesztés végrehajtásának a módja	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.3.	A szabadságvesztés végrehajtásra vonatkozó általános szabályok	Hiba! A könyvjelző nem létezik. _Toc478463323
2.4.	A szabadságvesztés végrehajtásra vonatkozó speciális szabályok (fokozatok)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.5.	A fokozaton belüli eltérő sajátosságok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.6.	A büntetés-végrehajtási szerv feladatai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.7.	Elítéltek jogi helyzete	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.	AZ ELÍTÉLT JOGI HELYZETE	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
3.1.	A büntetés-végrehajtási jogviszony	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.	Az elítéltek jogai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.1.	Az elítélt jogai gyakorlása és kötelezettségei teljesítése	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.2.	A szabadságvesztés által nem érintett jogok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.3.	A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelő jogok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.4.	A szabadságvesztés végrehajtása alatt korlátozott, módosuló jogok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.5.	Elítélti jogok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.	Egyes elítélti jogok gyakorlásának speciális szabályai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.1.	Véleménynyilvánítás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.2.	Lelkiismereti- és vallásszabadság gyakorlása	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.3.	Iratbetekintés és másolatkészítés joga	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.4.	Várandós és kisgyermekes nőkre vonatkozó speciális szabályok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.5.	Tartható tárgyak köre	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.6.	Választójog gyakorlása	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.	AZ ELÍTÉLT KÖTELEZETTSÉGEI	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
4.1.	Bevezetés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.2.	Az elítélt kötelezettségei	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.3.	Egyes elítélti kötelezettségek	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.3.1.	Rabtartás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.3.2.	Díjazás nélküli munkavégzés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.3.3.	Az elítélt tűrés kötelezettsége	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5.	A FOGVATARTÁS RENDJE	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
5.1.	A tájékoztatási kötelezettség	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5.2.	A Házirend	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5.3.	A napirend	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

- 6. A SZABADSÁGVESZTÉS BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁSI FOKOZATAI, A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI** HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
- 6.1. Általános elkülönítési szabályok Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 6.2. Végrehajtási fokozat szerinti eltérések Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 6.3. Rezsimszabályok Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 6.4. Biztonsági kockázati besorolás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
- 7. BEFOGADÁSI ELJÁRÁS** HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
- 7.1. A befogadás fázisai és fogalma Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 7.2. A befogadás alapjául szolgáló iratok Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 7.3. Az elítélt személy azonosságának megállapítása Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 7.4. A befogadás megtagadása Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 7.5. Ideiglenes befogadás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 7.6. Befogadás megőrzésre Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 7.7. A befogadással kapcsolatos intézkedések és értesítések Hiba! A könyvjelző nem létezik.
- 8. A BEFOGADÁSI ELJÁRÁS MOZZANATAI** HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
- 8.1. Igazgatási – bűnügyi nyilvántartási Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 8.2. Egészségügyi és orvosi befogadás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 8.3. Gazdasági (letételezés, felszerelés) Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 8.3.1. Az elítéltnél birtokában tartható tárgyak Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 8.3.2. Az elítélt felszerelése Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 8.4. Tájékoztató Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 8.5. Az elítéltek megismerése és részlegre helyezése Hiba! A könyvjelző nem létezik.
- 9. ÁLTALÁNOS ELHELYEZÉSI SZABÁLYOK** HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
- 9.1. Elkülönítés az elhelyezés során Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 9.2. Együttes elhelyezés, tartózkodás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 9.3. Az elhelyezés módja Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 9.4. Élettér Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 9.5. Egyéb helyiségek és létesítmények Hiba! A könyvjelző nem létezik.
- 10. AZ ÁLTALÁNOS ELHELYEZÉS SPECIÁLIS SZABÁLYAI** HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
- 10.1. Közüzemi ellátás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.2. Szolgáltatások Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.3. Az intézet tisztántartása Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.4. Az elítélt tisztálkodási lehetőségeinek biztosítása Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.5. Ruházati ellátás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.6. Élelmezés Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.7. A szükségleti cikkek vásárlása Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.8. A fogvatartottak egészségügyi ellátása Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.8.1. Gyógyszerrel és gyógyászati segédeszközzel történő ellátás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.8.2. Betegjogok Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.8.3. Orvosválasztás joga Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.8.4. Sürgősségi orvosi ellátás Hiba! A könyvjelző nem létezik.
 - 10.8.5. Az egészségügyi ellátás belső szabályai Hiba! A könyvjelző nem létezik.

11. SZABADÍTÁSI ELJÁRÁS	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
11.1. A szabadítás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
11.2. A szabadítás ideje és szabályai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
11.3. Értesítés a szabadításról	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
11.4. Eljárás szabadulás esetén	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
11.5. A szabadulási igazolás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12. A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ LÉTEZIK.	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
12.1. Bevezetés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12.2. Büntetőjogi szabályok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12.2.1. A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható büntetések speciális szabályai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12.2.2. A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható intézkedések speciális szabályai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12.3. A szabadságvesztés tartama fiatalkorú esetén	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
13. A BÜNTETŐJOGI, A SZABÁLYSÉRTÉSI ÉS A RENDBÍRSÁG HELYÉBE LÉPŐ ELZÁRÁS SZABÁLYAI	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
13.1. Az elzárás végrehajtásának jogforrásai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
13.2. Az elzárás fajtái	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
13.3. Az elzárás szabályai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
13.4. Jutalmazás és fenytés, biztonsági részleg	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
13.5. A halasztás és a félbeszakítás szabályai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14. ENYHÉBB VÉGREHAJTÁSI SZABÁLYOK ALKALMAZÁSA	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
14.1. Fogalma	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.2. Kezdeményező lehet	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.3. Kizáró okok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.4. Ügymenet	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.5. EVSZ alkalmazásának felfüggesztése	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.6. A végrehajtási szabályok enyhítése	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.7. Az eltávozás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.8. Munkáltatásra vonatkozó szabályok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.9. Anyagi ellátás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
14.10. Házi rend speciális szabályai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
15. ÁTMENETI RÉSZLEG	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
15.1. Az átmeneti részleg és a bekezezés feltételei	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
15.2. Az átmeneti részleg többletjogosultságai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
16. A SZABADSÁGVESZTÉS VÉGREHAJTÁSI FOKOZATÁNAK MEGVÁLTOZTATÁSA	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
16.1. A fokozatváltás és feltételei	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
16.2. Fokozatváltást kizáró okok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
16.3. Szigorúbb fokozatba helyezés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
17. A KÉNYSZERGYÓGYKEZELÉS VÉGREHAJTÁSA | HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK. |

- 17.1. A kényszergyógykezelés fogalma és az alkalmazás feltételei **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 17.2. A kényszergyógykezelés sajátosságai **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 17.2.1. A beteg jogi helyzete **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 17.2.2. A végrehajtás rendje **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 17.2.3. A kényszergyógykezelés felülvizsgálata, a beteg elbocsátása **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

18. A LETARTÓZTATÁS VÉGREHAJTÁSA HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.

18. A letartóztatás fogalma **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 18.1. A kényszerintézkedések általános szabályai **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 18.2. Személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések szabályai **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 18.3. A letartóztatás törvényességének szabályai **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**66
- 18.4. A letartóztatás ideje **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 18.5. A letartóztatás és a szabadságvesztés viszonya **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 18.6. A letartóztatás végrehajtása **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 18.7. A letartóztatás végrehajtásának helye **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- 18.8. Rezsimszabályok 67
- 18.9. A letartóztatott jogai és kötelezettségei 67
- 18.10. A letartóztatott foglalkoztatása, jutalmazása és fenytése 68

19. A SZABADSÁGVESZTÉS FÉLBESZAKÍTÁSA 69

- 19.1. A büntetés félbeszakításának kezdeményezése 69
- 19.2. Döntésre jogosultak köre 69
- 19.2.1. Hivatalból történő büntetés-félbeszakítás 69
- 19.2.2. A kérelemre történő büntetés-félbeszakítás 69
- 19.2.3. Értesítési és jelentkezési kötelezettségek **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**0
- 19.2.4. Engedélyezett büntetés-félbeszakítás megszüntetése **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**0
- 19.2.5. A szabadságvesztés félbeszakítása várandósság esetén **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**0

1. A szabadságvesztés végrehajtásának célja

1.1. A büntetés célja

Btk. 79. § „A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el”.

Beccaria: A bűnökről és büntetésekről (1764) *„A cél tehát nem más, mint megakadályozni a bűnöst abban, hogy polgártársainak további károkat okozzon és elejét venni annak, hogy mások így cselekedjenek”.*

Cesare Beccaria, márkai (Marchese de Bonensena) (Milánó, 1738. március 15. – Milánó, 1794. november 28.) olasz jogtudós, író, publicista, a modern büntetőjog és a felvilágosodás jelentős alakja. Büntetőjogi főműve *Dei delitti e delle pene* címmel 1764-ben jelent meg (magyarul: A bűnökről és büntetésekről, 1834, majd 1999). Műve tanulmány a börtönviszonyokról. Követelte, hogy csak törvények állapíthassák meg, mely cselekmények tekinthetők bűncselekménynek. A büntetés célja szerinte az, hogy visszatartsa a bűnelkövetőt újabb bűncselekmények elkövetésétől.

- **generális prevenció** (általános megelőzés) - a lehetséges elkövetőknek a büntetéssel fenyegetése és büntetés alkalmazásával elrettentése
- **speciális prevenció** (egyéni megelőzés) - jelentheti az elkövető visszatartását újabb bűncselekmény elkövetésétől, reszocializációját (nevelése, kezelése, javítása) vagy az ártalmatlanná tételét (elszigetelés, megsemmisítés, képességek elvétele)

FONTOS! A büntetésnek nem célja a **megtorlás**, ugyanakkor a szabadságelvonással járó joghátrányok belső sajátossága, jellemzője (ártalmatlanná tétel, elszigetelés).

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (**Bv. kódex vagy Bv. tv.**) a **Btk. büntetési céljaira utalással határozza meg a büntetés-végrehajtás feladatát**, tekintettel arra, hogy a szankció végrehajtásában testesül meg maga a joghátrány, ami az általános és egyéni megelőzést (prevenció) szolgálja.

1.2. A büntetés-végrehajtás feladata és célja

Bv. tv. 1. §: „*A büntetés-végrehajtás feladata a büntetési célok érvényesítése a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásán keresztül, azzal a célkitűzéssel, hogy a végrehajtás során az egyéniesítés szempontjait biztosítani kell annak érdekében, hogy az megfelelően szolgálja az egyéni megelőzési célok elérését.*

A büntetések és az intézkedések végrehajtásának rendjét úgy kell kialakítani, hogy az

- a büntetésben és az intézkedésben megnyilvánuló joghátrányon, illetve a megelőzést szolgáló rendelkezések érvényesítésén túl elősegítse az elítélt társadalmi beilleszkedését és a jogkövető magatartás kialakulását,*
- a fiatalkorúak tekintetében a gyermekek jogainak érvényesülését is szolgálja,*
- a kényszergyógykezelés esetén a társadalom védelmén túl, a kényszergyógykezelt számára megfelelő kezelést és gondozást biztosítson.*”

A törvény tehát a végrehajtás rendjének kialakításakor célként **az elítélt jogkövető magatartásának, társadalomba való beilleszkedésének elősegítését határozza meg**, amely a joghátrány és egyéb, pozitív hatások érvényesítésével érhető el. A törvény az általánosan követendő cél mellett két, sérülékeny csoportra hívja fel a figyelmet, a fiatalkorúakra és a kóros elmeállapotú betegekre, akikkel szemben az alkalmazott intézkedés speciális célját is megjelöli.

1.3. A szabadságvesztés végrehajtásának célja

A történeti értelmezés **szabadságvesztés-büntetésnek tekint minden szabadságot korlátozó vagy elvonó büntető szankciót**, a **börtön** történeti fogalmán pedig a **szabadság elvonásának végrehajtására szolgáló azon építményt vagy helyiséget értjük, amelyben elzárva tartották az őrizetbe vettek vagy az elítélteket**; továbbá az ezen funkciókhoz kapcsolódó végrehajtási intézményeket. A **börtön** polgári átalakulásokat megelőző történetében értelmetlennek látszik a büntetési funkció éles elválasztása a fogvatartottak letartóztatásától, elzárásától, biztonsági célú fogvatartásától. A szervezett szabadságvesztés-büntetés annak ellenére viszonylag későn fejlődött ki, hogy már Platon helyeselte, sőt különböző végrehajtási fokozatokra is javaslatot tett. Az ókorban a **börtön** a bűnösök összegyűjtésére, s nem feltétlen megbüntetésére szolgált.

Alessandro Magnasco: Börtön, 1710, Kunsthistorische Museum, Bécs

Ennek ellenére elmondható, hogy a szabadság büntetésképpen történő elvonására – nem csupán bűnözőkkel, hanem adósokkal szemben is – már az ókorban sor került. A szabadság elvonásának első tömeges formái még nem a hagyományos börtönök keretében, hanem gályarabság és száműzés, a gyarmatokra történő szállítás formájában valósultak meg. Ezeket azonban alappal tekinthetnénk a munkabüntetések kezdeti formáinak is, hiszen céljuk az elítéltek „gazdaságosabb” kihasználása volt. A voltaképpen a bebörtönzés kezdetben inkább az uralkodók politikai ellenfeleinek elszigetelésére fejlődött ki. Később olyan intézeteket hoztak létre, ahol a bűnözők foglalkoztatását, munkával való ellátását igyekeztek a büntetési célok szolgálatába állítani. A mai, modern értelemben vett szabadságvesztés büntetés és végrehajtása kialakítására a XIX. századtól Észak-Amerikában, illetve Európában került sor.

A bebörtönzés hosszú időn keresztül úgy élt a köztudatban, mint a teljes jogfosztottság jelképe és megtestesítője. A „rabjogok” fokozatos elismerésén keresztül vezetett az út a ma már általánosnak tekinthető felfogásig, amely szerint a személyi szabadság elvonása adja a büntetés tartalmát és a börtönkörülményeket úgy kell kialakítani, hogy az elítélt emberi méltósága, alapvető emberi, és általában a büntetéssel össze nem függő jogai ne csorbuljanak.

A Bv. tv. 83. § (1) „A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

(2) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának célja a társadalom védelme érdekében az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése”.

Vagyis a kiszabott szabadságvesztés végrehajtása egyértelműen az egyéni megelőzés (speciális prevenció) céljának szolgálatában áll. A speciális prevenció köréből pedig a fenti rendelkezés a szabadságelvonás során a joghátrány (málum) érvényesítését, valamint a reintegrációt, azaz a társadalomba történő visszailleszkedés elősegítését tekinti a végrehajtási céljának, végső soron azt, hogy az elítélt a társadalom jogkövető tagjává váljon, azaz tartózkodjék újabb bűncselekmény elkövetésétől.

A törvény a szabadságvesztés végrehajtás céljának meghatározása során különbséget tesz a határozott idejű és a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés között, ez utóbbi

esetben speciális célként a joghátrány érvényesítését határozza meg a társadalom védelme érdekében.

2. A szabadságvesztés büntetés végrehajtásának rendje

2.1. Fogalma és összetevői

A büntetés-végrehajtási szervezet feladatkörébe tartozó, a személyi szabadság elvonása végrehajtásának *módjait, valamint folyamatát* (a büntetés-végrehajtási intézetbe befogadástól az intézet végleges elhagyásáig terjedő időszakban az elítélt életszakaszának valamennyi tudatosan irányított programját vagy megengedett eseményét, történését) jelenti.

A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának rendje alatt egy olyan differenciált végrehajtási rendszert kell értenünk, amely jelenti:

- a szabadságvesztés végrehajtás módját,
- a szabadságvesztés végrehajtásra vonatkozó általános szabályok és
- a szabadságvesztés végrehajtásra vonatkozó speciális szabályok,
- valamint a fokozaton belüli egyéb szabályok (eltérő sajátosságok) összességét,
- a büntetés-végrehajtási szerv feladatait,
- az elítéltek jogi helyzetét.

2.2. A szabadságvesztés végrehajtásának a módja

Döntő mértékben a végrehajtó szervezet számára kötelező feladatok, az elítéltek jogainak és kötelezettségeinek a terjedelme, a börtönszemélyzetnek az elítéltekkel kialakított viszonya, valamint az elítéltekkel kapcsolatos bánásmód határozzák meg. Más büntetésektől eltérő sajátossággal a végrehajtás az elítélt szabadságának elvonásával, „zárt” büntetés-végrehajtási intézetben elhelyezéssel történik.

Bv. tv. 97. § (1) bekezdés: „A szabadságvesztést a büntetés-végrehajtási szervezet hajtja végre. A szabadságvesztést a bíróság által meghatározott fokozatban – fegyházban, börtönben vagy fogházban –, a büntetés-végrehajtási szervezet által – a jogszabály, illetve az országos parancsnok intézkedése alapján – kijelölt, lehetőleg az elítélt lakóhelyéhez legközelebb eső bv. intézetben hajtják végre. A fegyház a börtönnél, a börtön a fogháznál szigorúbb végrehajtási mód.”

2.3. A szabadságvesztés végrehajtásra vonatkozó általános szabályok

A szabadságvesztés végrehajtásra vonatkozó általános szabályok alatt az alapvető végrehajtási elveket (röviden: **alapelvek**) értjük. Ezek az elvek a büntetés-végrehajtás egész működését áthatják és valamennyi elítéltre, vagy legalábbis az elítéltek többségére kell, hogy vonatkozzanak.

- **A normalizáció elve** - amennyire lehetséges, a szabad élet körülményeihez kell közelíteni a végrehajtási intézeti életfeltételeket.
- **A nyitottság elve** értelmében a szabadságelvonással együtt járó ismert káros következményeket, illetve a személyiség negatív fejlődését előidéző mellékhatásokat ellensúlyozni kell. A nyitottság elvén az elítéltek szellemi és fizikai izolációját a lehetőségig oldó törekvést értjük.
- **A felelősség és az önbecsülés elve** érvényesítésével az elítéltnak segítséget kell adni ahhoz, hogy önmagán tudjon segíteni. A felelősség elvéből is következik, hogy az elítélt a büntetés-végrehajtásnak nem tárgya, hanem alanya, aki jogokkal és kötelezettségekkel, vagyis felelősséggel kell, hogy rendelkezzen.
- **A fokozatosság és a végrehajtás progresszív jellegének elve** azt jelenti, hogy az elítélt a szabadulása közeledtével fokozatosan enyhébb, a szabad élethez közelítő életkörülmények közé kerül. Ennek feltétele a fogvatartott aktív együttműködése.
- **A végrehajtás egyéniesítésének elve** azt jelenti, hogy az alkalmazott eljárásokat az elítélt személyiségéhez, egyéni képességeihez, szükségleteihez kell igazítani. A végrehajtás egyéniesítése nem jelentheti azt, hogy az intézet minden egyes elítéltet egyedi módon kezeljen, de szükségessé teszi az elítéltek nemek és fokozatok szerinti elkülönítésén túl személyiség-adekvát életkori, kriminológiai, biztonsági, reintegrációs és egészségügyi szempontok szerinti csoportképzését is. Az egyéniesítés további érvényesítése az egyes csoportokon belül kialakított speciális kezelési, gondozási módszerek alkalmazásával történhet.

2.4. A szabadságvesztés végrehajtásra vonatkozó speciális szabályok (fokozatok)

A Btk. 35. § (1) bekezdés: „Ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, annak végrehajtását fogházban, börtönben vagy fegyházban rendeli végrehajtani”.

Tehát **az ítélkező bíróság** a büntetéskiszabás elvei alapján a Btk. általános és különös részi szabályai alapján **határozza meg a végrehajtási fokozatot**, az az elvégzi az elítéltek elsődleges osztályozását mérlegelve az elkövetett bűncselekmény tárgyi súlyát, a bűnösség fokát, az elítélt társadalomra veszélyességét és az egyéb enyhítő, vagy súlyosító körülményeket.

A szabadságvesztés egyes fokozataiban eltérő az elítélt:

- **elkülönítése a külvilágtól,**
- **őrzése, felügyelete és ellenőrzése,**
- **büntetés-végrehajtási intézeten belüli mozgása,**
- **életrendje,**
- **személyes szükségleteire fordítható összeg,**
- **jutalmazása és fenyítése,**
- **részvétele a reintegrációs programokban.**

A külvilágtól elkülönítés azt jelenti, hogy az elítélt elhagyhatja-e, ha igen, milyen feltételekkel és gyakorisággal a büntetés-végrehajtási intézetet. Az elkülönítés nem vonatkozik a külvilággal egyéb módon fenntartott – így különösen a passzív, az intézeten belül is folytatható – kapcsolatokra, mint például a rendszeres informálódás a külső eseményekről a média útján, levelezés, látogató fogadása, stb.

Az elítéltek őrzése, felügyelete és ellenőrzése a fogvatartás biztonságát szolgálják. Az **őrzés** az elítélt szemszögéből a meghatározott helyen való tartására, életének és testi épségének a megóvására irányuló tevékenység. A **felügyelet** az elítélt meghatározott helyen való tartózkodásának, tevékenységének folyamatos – közvetlen vagy közvetett – irányítása, az

ellenőrzés pedig a meghatározott helyen való tartózkodásának, tevékenységének az időszakos figyelemmel kísérése. E feladatok ellátásának a rendjét az intézet parancsnoka határozza meg.

A büntetés-végrehajtási intézetben belüli mozgás összefügg az elítélt viszonylagos önállósága mértékével, közelebbről pedig azzal, milyen területre korlátozódik az intézetben belüli szabad mozgása, illetőleg milyen okból, milyen biztonsági feltételekkel juthat az intézet egyéb területeire.

Az életrend kötöttsége abban nyilvánul meg, hogy az elítélt a számára kötelező programok mellett rendelkezik-e szabadidővel, illetőleg jogosult-e az intézeti lehetőségek és adottságok között maga meghatározni, hogy azt mire fordítja.

A személyes szükségletre – szükségleti cikkek vásárlására – az elítélt munkadíjából illetőleg letéti pénzéből **fordítható összeg nagysága** a tartási költségekkel, szabadulásra kötelezően tartalékolandó összeggel és a letiltásokkal csökkentett munkadíjhoz és a végrehajtási fokozathoz kapcsolódik.

Jutalmazás tekintetében a fokozatok közötti eltérés az intézet elhagyását jelentő jutalmaknál jelentkezik.

A büntetés-végrehajtás rendjét vétkesen megsértő elítélttel szemben alkalmazható **fenyítések** köre mindhárom fokozatban azonos, eltérő azonban a kiszabható magánelzárás leghosszabb tartama.

Résztvétele a reintegrációs programokban összefügg az életrend kötöttségének, meghatározottságának a fokával és az elítélt intézetben belüli mozgásának viszonylagos szabadságával, illetőleg a korlátozottság mértékével.

2.5. A fokozaton belüli eltérő sajátosságok

A Bv. Kódex a szabadságvesztés rendjét a Btk.-ban meghatározott végrehajtási fokozatokhoz igazodóan szabályozza (előző pont), azonban az egyéniesítést, valamint a végrehajtás progresszivitásában rejlő előnyök fokozott érvényesülését szolgálják a törvény egyes rendelkezései.

A végrehajtás rendje az egyes végrehajtási fokozatokhoz képest eltérő (enyhébb vagy szigorúbb) lehet az alábbi esetekben:

- enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása (EVSZ)
- átmeneti részlegre helyezés
- sajátos kezelési igényeű elítéltek számára kialakított részlegekre helyezés (HSR, gyógyító-terápiás, pszichoszociális, drogprevenciós, alacsony biztonsági kockázatú)
- biztonsági zárkába, részlegre helyezés (biztonsági intézkedés).

Rezsimszabályrendszer

A szabadságvesztés egyik fő céljaként megjelenő egyéniesítést erősíti a Bv. Kódex új jogintézményeként kialakításra kerülő **rezsimszabályrendszer**. A rezsimszabályok alapján az elítélt a fokozaton belül a kockázati elemzése, magatartása és a reintegrációs tevékenységben való részvétel aktivitása alapján enyhébb, általános, vagy szigorúbb rezsimszabálykategóriába helyezhető.

2.6. A büntetés-végrehajtási szerv feladatai

A büntetés-végrehajtási szervezet jogszabályon alapuló feladatai, melyeket a szabadságvesztés végrehajtása során minden elítéltnak biztosítani kell, végrehajtási fokozattól, rezsimtől vagy **biztonsági kockázati besorolástól** függetlenül.

Bv. tv. 98. § (1) bekezdés: „A szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell az elítélt

- a) **őrzését, felügyeletét és ellenőrzését,**
- b) **elhelyezését, ételmezését, ruházatát,**
- c) – ha e törvény másként nem rendelkezik – a hatályos egészségügyi, társadalombiztosítási, egészségbiztosítási jogszabályok, illetve a kötelező szakmai eljárásrend szerinti **egészségügyi ellátását,**

- d) **jogainak e törvény szerinti gyakorlását,**
- e) **oktatásához szükséges feltételeket,**
- f) **foglalkoztatásához szükséges feltételeket,**
- g) **társadalmi visszailleszkedését segítő egyéb reintegrációs programokhoz szükséges feltételeket.”**

2.7. Elítéltek jogi helyzete

A jogerős és végrehajtandó szabadságvesztést kiszabó bírósági ügydöntő határozat hatására a szabad ember jogi státusza megváltozik, elítélt lesz. Az elítéléssel sajátos jogviszony – a büntetés-végrehajtási jogviszony – keletkezik, melynek egyik alanya az elítélt, a másik az államot képviselő büntetés-végrehajtási szervezet. Ehhez mérten az Alaptörvényben rögzített alapvető jogai részben megmaradnak, vagy szünetelnek, illetve módosulnak, továbbá a szabadságelvonással járó büntetés végrehajtásából fakadó helyzetre tekintettel sajátos jogok („rabjogok”) illetik meg és kötelezettségek terhelik.

3. Az elítélt jogi helyzete

3.1. A büntetés-végrehajtási jogviszony

Az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket az Alaptörvény határozza meg, ezzel rögzíti a szabad – a szabadságvesztés hatálya alatt nem álló – személyek jogállását.

A jogerős és végrehajtandó szabadságvesztést kiszabó bírósági ügydöntő határozat hatására a szabad ember jogi státusza megváltozik, elítélt lesz. Az alaptörvényben említett jogállás megváltozik, és az elítéléssel létrejövő büntetés-végrehajtási jogviszony alapján átalakul. Ettől kezdve az elítélt a *büntetés-végrehajtási jogviszony* alanya lesz.

E jogviszony jellegéből következik, hogy a feleket – a szabadságelvonásból fakadó helyzetre figyelemmel sajátos – jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik. E sajátos jogviszony jellemzője, hogy az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott részére biztosított jog a végrehajtásért felelős szerv oldalán kötelezettséget teremt, míg az elítéltet és az egyéb jogcímen fogvatartottat terhelő kötelezettség teljesítése érdekében a végrehajtásért felelős szerv minden törvényes eszközzel köteles fellépni. **E jogviszony keletkezésével vannak az elítéltnak olyan, az Alaptörvényben rögzített alapvető jogai, amelyeket a szabadságvesztés nem érinthet, továbbá olyanok, amelyek szünetelnek és olyanok, amelyek módosulnak, korlátozottan érvényesülnek.**

3.2. Az elítéltek jogai

3.2.1. Az elítélt jogai gyakorlása és kötelezettségei teljesítése

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt elveszti a személyi szabadságát, köteles eltérni a végrehajtás tényéből eredően egyes alapvető jogainak és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságainak szünetelését, korlátozását, módosulását. A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt az alapvető jogait és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságait a büntetés végrehajtása során is **gyakorolhatja** és jogszabályban, vagy bírósági, illetve hatósági határozatban megállapított kötelezettségeit a büntetés végrehajtása során is köteles teljesíteni, kivéve, ha azok szüneteléséről, illetve korlátozásáról az ügydöntő határozat vagy törvény rendelkezik, vagy amelyek gyakorlásában, illetve teljesítésében az elítélt akadályozva van. **A büntetés-végrehajtási szervezet biztosítja, illetve elősegíti az elítélt jogainak gyakorlását.** Az elítélt kötelezettségeinek teljesítése, illetve jogainak gyakorlása során a szabadságvesztés-büntetés céljai teljesítése érdekében köteles a bv. intézettel együttműködni. Az elítélt jogait személyesen vagy védője, illetve fiatakorú esetén törvényes képviselője útján, a bv. intézet rendjével és biztonságával összhangban gyakorolja.

3.2.2. A szabadságvesztés által nem érintett jogok

Magyarország Alaptörvénye a Szabadság és Felelősség c. részében felsorolja azokat az alapvető és elidegeníthetetlen emberi jogokat, amelyek mind az egyetemes, mind a regionális szintű nemzetközi egyezményekben megjelennek. **E jogok egy csoportjának közös jellemzője, hogy függetlenül a szabadságelvonás tényétől minden embert, minden élethelyzetben megilletnek, és megsértésük a nemzetközi jog szabályaiba ütközik.** E jogok tartalma és terjedelme nem feltétlenül jelenik meg a Bv. tv.-ben, némelyek a teljesség igénye nélkül:

- az emberi méltóság sérthetetlenisége,
- a kínzás, az embertelen, a megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma,

- a személyi biztonsághoz való jog,
- a szabadságtól való megfosztás csak törvényes eljárásban lehetséges,
- az alaptalan vagy törvénytörő szabadságelvonás utáni kártérítéshez való jog,
- a hátrányos megkülönböztetés tilalma,
- az anyanyelv használatának követelménye,
- a hatékony jogorvoslathoz való jog

3.2.3. A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelő jogok

A szabadságvesztés végrehajtása *alatt szünetel az elítélt joga*

a) a szabad mozgáshoz,

b) a tartózkodási hely szabad megváltoztatásához,

c) a békés gyülekezéshez,

d) a sztrájkhoz,

e) a szabad orvosválasztáshoz,

f) ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi és kisebbségi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választható legyen.

A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelnek az elítélt azon jogai, amelyekre a közügyektől eltiltás, illetve a bíróság ügydöntő határozat ügydöntő határozatában meghatározott foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás és kitiltás kiterjed. **E jogok szünetelése arra az elvi alapra vezethető vissza, hogy ezek gyakorlása nem egyeztethető össze sem a szabadságvesztést kiszabó ügydöntő határozat céljával, sem pedig azzal a sajátos élethelyzettel, amelyet a szabadságvesztés letöltése szükségképpen magával hoz.**

- A szabad mozgáshoz való jog, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való tilalma a szabadságvesztés tartalmát kifejező mozgáskorlátozottságot fejezi ki.
- A gyülekezési jog ugyancsak összefügg a szabad mozgás, a tartózkodási hely szabad megválasztásának a jogával, és osztja annak sorsát. Szünetelésének további oka, hogy a végrehajtó intézet rendjét, zavartalan működését sértené a megengedése.
- Az elítéltek számára a munkavégzés kötelesség, egyben a munkáltatás a szabadságvesztés végrehajtásának fontos, meghatározott célokat szolgáló része. A sztrájkjog felmentést jelentene a munkakötelezettség – mint az elítéltek kötelező tevékenységeinek egyike – alól, veszélyeztetné a büntetés-végrehajtás rendjét, és nagymértékben nehezítené a munkavégzéshez fűzött célok elérését.
- A beteg számára az egészségügyi törvény biztosítja, hogy az egészségügyi ellátása az általa választott intézményben történjék és a szükséges beavatkozásokat az általa választott orvos végezze. Ennek azonban az elítélt mozgáskorlátozottsága miatt nincsenek meg a feltételei, egyébként pedig a bv. szervezet kötelessége biztosítani az elítélt megfelelő gyógykezelését, amelyet saját gyógyintézményei útján, szükség esetén külső kórház igénybevételeivel teljesít.
- A Bv. tv. az elítélt passzív választójogát (azt, hogy megválasztható legyen) szünetelteti, aktív választójogát azonban a törvény csak akkor korlátozza, ha a bíróság a közügyektől eltiltja.
- A végrehajtás céljával lenne ellentétes, ha az elítélt azokat a jogait gyakorolhatná, amelyekre a közügyektől eltiltás, illetve a bíróság ügydöntő határozatában meghatározott foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás és kitiltás kiterjed. Ezek a jogok azonban csak akkor szünetelnek, ha eltiltásukat a bírósági ügydöntő határozat tartalmazza.

3.2.4. A szabadságvesztés végrehajtása alatt korlátozott, módosuló jogok

- a) munkához és foglalkozása szabad megválasztásához való joga és a vállalkozáshoz való joga,
 - b) művelődéshez való joga, illetve a tanulás és a tanítás szabadsága,
 - c) önrendelkezéshez való joga,
 - d) kegyeleti joga,
 - e) szülői felügyeleti joga,
 - f) közérdekű adatokhoz való hozzáférésehez és azok terjesztéséhez való joga,
 - g) véleménynyilvánítási szabadsága,
 - h) egyesülési joga,
 - i) tulajdonhoz való joga,
 - j) a szabadidő eltöltéséhez való joga,
 - k) ha munkát végez, az éves fizetett szabadsághoz való joga,
 - l) magántitokhoz való joga,
 - m) általános cselekvési szabadsága a szünetelő jogokra való tekintettel,
 - n) lelkiismereti és vallási szabadsága
- Az elítéltnak a munkához való joga átmenetileg, a munkába állítást akadályozó ok fennállásáig szünetel. Ez a korlátozó rendelkezés figyelembe veszi azt a tényt, hogy a büntetés-végrehajtás számára esetenként gondot jelent az elítéltek teljes körű foglalkoztatása és kizárja az ebből eredő esetleges kárigényeket. A foglalkozás szabad megválasztásához és a vállalkozáshoz való jog korlátozása a zártintézeti munkáltatásnak a szabad életnél szűkösebb lehetőségeivel van összefüggésben.
 - A művelődéshez, a tanuláshoz való jog változatlan, amennyiben a hiányzó általános iskolai végzettség megszerzésére irányul, a közép- és felsőfokú tanulmányok folytatását azonban a Bv. tv. engedélyhez köti.
 - Az elítélt kegyeleti jogát 30 napon belül gyakorolhatja, ha a közrend és közbiztonság szempontjai miatt a temetésen való részvételét elutasítják.
 - Az elítélt önrendelkezési jogának, tulajdonhoz való jogának, a közérdekű adatok megismerésére és terjesztésére irányuló jogának, a szabadidő eltöltéséhez fűződő jogának, a munkavégzés esetén az éves fizetett szabadsághoz való jogának, általános cselekvési szabadságának korlátozottsága a szabadságelvonás ténye miatti cselekvőképességének szűkülésével függ össze.
 - Az elítélt szülő szülői felügyeleti joga, amely alapján a büntetés-végrehajtási jogviszony keretei között részt vehet a gyermek nevelésében, valamint a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések eldöntésében – eltérően a korábbi szabályozástól, amely megszüntette azt – érvényesül, amennyiben bíróság, vagy gyámhatóság határozata ettől a jogától nem tiltja el.
 - A véleménynyilvánítás szabadságát a Bv. tv. a korábbi szabályozásnál részletesebb előírásokkal korlátozza (lásd a 3.5.2. fejezetben).
 - A levelezés, telefonbeszélgetés magántitokként való kezelésének joga is módosul az elítéltnak, mivel az általa címzett, illetőleg a részére érkezett levelek – a hatóságok és a nemzetközi szervezetek, továbbá a védő kivételével –, valamint az intézetből folytatott telefonbeszélgetése az intézet biztonsága érdekében ellenőrizhetők, a beszélgetés biztonsági okból megszakítható.
 - A szabadságelvonás ténye korlátozza az elítélt egyesüléshez való jogát. A büntetés-végrehajtási intézettől független civil szervezetnek az elítélt tagja lehet, ha a szervezet szabályai ezt megengedik, ténylegesen azonban – főként a szabad mozgás és a tevékenység szabad megválasztásához való jog hiánya miatt – nem tud a tagságból rá háruló kötelességeknek eleget tenni.
 - Az elítéltek lelkiismereti és vallásszabadsága csak annyiban korlátozható, amennyiben az elítélt magatartása veszélyezteti az intézet rendjét, vagy biztonságát.

Az elítélt véleményét - ellenőrzés mellett az e törvényben meghatározott korlátozás kivételével - olyan formában nyilváníthatja ki, amely nem zavarja a bv. intézet rendjét és biztonságát.

Az Alaptörvényben biztosított felsorolt jogok továbbélnék ugyan a végrehajtás alatt, azonban gyakorlásukat az elítélt módosult formában, vagy korlátozott terjedelemben jogosult.

A Bv. tv. egyik legfontosabb újítása, hogy meghatározza büntetés-végrehajtási jogviszony fogalmát, melyet a büntetési kényszer jogviszonyaként azonosít. A szabadságvesztés büntetésből adódóan, mint azt a korábbiakban említettük **az elítélés tényével az addig szabad ember jogi státusza megváltozik, elítélt lesz.** Ez jogállásában változást idéz elő, mert a büntetés-végrehajtás hatálya alá kerül és a keletkező büntetés-végrehajtási jogviszony egyik alanya lesz. A legfontosabb változás, hogy az elítéltnak egyes, az állampolgári státusából eredő alapvető jogai változatlanul fennállnak, egyesek szünetelnek, más jogokat pedig módosított vagy korlátozott formában gyakorolhat a szabadságvesztés alatt. Ezen túl – jogfosztottságuknál fogva – az elítéltek nincsenek abban a helyzetben, hogy a létfenntartáshoz szükséges legalapvetőbb körülményeikről gondoskodjanak. Ennek a helyzetnek a feloldását – elsősorban az elhelyezés, ételmezés, kapcsolattartás szabályain keresztül – a büntetés-végrehajtási jogviszonyból származó ún. „**elítélti jogok**” teszik lehetővé, melyek azért illetik meg az elítéltet, mert a szabadságvesztés büntetés alanya.

3.2.5. Elítélti jogok

Az elítélt jogosult:

- a) a higiéniai feltételeknek megfelelő egészséges **elhelyezésre**, az egészségi állapotának és a szabadságvesztés végrehajtása alatti tevékenységének megfelelő **ételmezésre, egészségügyi ellátásra**, megfelelő **ruházat biztosítására**,
- b) a **hozzátartozóival**, valamint az általa megjelölt és a bv. intézet által **engedélyezett személyekkel, szervezetekkel** az e törvényben meghatározottak szerint **kapcsolatot tartani**,
- c) baleset esetén **baleseti ellátásra és baleseti egészségügyi szolgáltatásra**,
- d) **pihenésre, szabadidőre**,
- e) testi és szellemi állapotának fenntartása, illetve fejlesztése érdekében
- ea)naponta - a szabadságvesztés végrehajtási rezsimeinél megállapított rendelkezések szerint, de legalább egy óra - **szabad levegőn tartózkodásra**,
- eb)**önképzésre, sajtótermékek megrendelésére, a bv. intézet művelődési és sportolási lehetőségeinek** - a szabadságvesztés végrehajtási rezsimeinél megállapított rendelkezések szerinti - **igénybevételére**,
- ec)tanuláshoz való jogát e törvényben meghatározottak szerint gyakorolni; **általános iskolai, középfokú, valamint felsőfokú tanulmányok megkezdésére, illetve folytatására**, a vizsgákra való felkészüléshez tanulmányi és vizsgaszabadságra,
- f) a bv. intézetben, illetve annak felügyeleti szerveinél és a büntetés-végrehajtástól független szervhez **közérdekű bejelentés, panasz, kérelem és jognyilatkozat előterjesztésére**,
- g) a büntetés végrehajtása során **jogorvoslati joggal élni**,
- h) a rendelkezésére álló **pénzből havonta meghatározott összeget személyes szükségleteire fordítani**, illetve azzal egyéb módon rendelkezni,
- i) a szabadságvesztés végrehajtása során keletkezett **kárának megtérítésére**,
- j) **sajátos védelemre a nők, fiatalkorúak és a fogyatékkal élők** a rájuk vonatkozó eltérésekkel,
- k) jogszabályban meghatározottak szerint **saját ruha viselésére**, illetve **használati tárgyak tartására**; az elítélt magánál tartható tárgyainak köre a bv. intézet rendjére és biztonságára figyelemmel, valamint az egyes rezsimszabályok szerint korlátozható,
- l) a már megállapított, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott valamely **rendszeres pénzellátásának** (e fejezetben a továbbiakban: rendszeres pénzellátás) **a meghatalmazott személy kezéhez vagy a bv. intézethez történő folyósítására, továbbá a saját jogon járó családi pótlékna a letéti számláján való elhelyezésére**,
- m) a szabadulást követő **társadalomba való visszailleszkedés érdekében az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtésének segítségére**,
- n) önkéntes vállalkása alapján - a szabadságvesztés fokozatának és a rezsimek vonatkozó szabályok szerint - **oktatási, képzési, valamint reintegrációt elősegítő személyes fejlődését biztosító programokon való részvételre**,
- o) büntetés-végrehajtási szervezetben belüli fogvatartotti fórumon való véleménynyilvánítására

Az elítélt a bv. intézet parancsnokának engedélye alapján - őrzéssel vagy anélkül - **meglátogathatja** orvos által igazoltan **súlyos beteg közeli hozzátartozóját, részt vehet közeli hozzátartozója temetésén.**

A bv. intézet parancsnoka az elrendelheti mozgáskorlátozó eszközök használatát, kivételes esetben megtagadhatja a látogatás, a temetésen való részvétel, illetve a kegyelet lerovásának engedélyezését. A rendkívüli eltávozás az öt napot nem haladhatja meg, annak tartama a szabadságvesztésbe beszámít. (Ha az elítélt a temetésen nem vett részt, a parancsnok a temetést követő harminc napon belül engedélyezheti, hogy az elítélt lerója kegyeletét a közeli hozzátartozója temetési helyénél. Az elítélt az előállítás költségét köteles megtéríteni.

3.3. Egyes elítélti jogok gyakorlásának speciális szabályai

3.3.1. Véleménynyilvánítás

A véleménynyilvánítás szabadsága az egyik legfontosabb alapvető alkotmányos jog, mely azonban a büntetés-végrehajtás során az elítéltet módosított formában illeti meg, illetve egyes esetekben korlátozható.

Az elítélt véleményét – ellenőrzés mellett az e törvényben meghatározott korlátozás kivételével – olyan formában nyilváníthatja ki, amely nem zavarja a bv. intézet rendjét és biztonságát.

A vélemény nyilvánosságra hozatala

- a) a nemzetbiztonság védelme,
- b) a minősített adat közlésének megakadályozása,
- c) a bűncselekmény közvetlen veszélyének fennállása esetén, annak megakadályozása,
- d) a bv. intézet rendje és biztonsága,
- e) a bűnöző életmód népszerűsítésének megakadályozása, valamint
- f) az elítélt, vagy hozzátartozója számára a bűncselekménnyel kapcsolatos vélemény nyilvánosságra hozatalából eredő vagyoni előny elérésének megakadályozása érdekében korlátozható.

Nyilatkozattétel

Az elítélt jogosult nyilatkozatot tenni a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény szerinti műsorszámban vagy sajtótermékben, illetve az elektronikus hírközlésről szóló törvény szerinti elektronikus hírközlő hálózat útján történő közzététellel. A nyilatkozattétel engedélyezéséről vagy megtagadásáról az országos parancsnok a kérelem benyújtásától számított három napon belül dönt. A nyilatkozattétel engedélyezése akkor tagadható meg, ha alapos okkal arra lehet következtetni, hogy a nyilatkozattétel a Bv. Kódexben meghatározott érdekek (fentebb felsorolt korlátozó okok) valamelyikét sértene vagy veszélyeztetné.

Az országos parancsnok haladéktalanul értesíti a sajtó képviselőjét, ha az elítélt nyilatkozattételét engedélyezte, vagy e törvény szerint az engedélyt megadottnak kell tekinteni. Az értesítésben az országos parancsnok tájékoztatást ad a kapcsolatfelvétel részleteiről. Ha az országos parancsnok a nyilatkozattételt megtagadja, arról indokolt írásbeli határozattal dönt. A határozat minősített adatot nem tartalmazhat. A nyilatkozattétel megtagadásáról szóló határozat ellen az elítélt bírósági felülvizsgálati

kérelmet nyújthat be. A kérelmet a bv. intézet haladéktalanul továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz.

A bv. intézet parancsnoka vagy az általa kijelölt személy a nyilatkozattételt - a 120. §-ban foglaltak megtartása érdekében - ellenőrzi. Ha a nyilatkozattétel a 120. §-ban meghatározott érdekek valamelyikét sérti vagy veszélyeztet, a nyilatkozattétel megszakítható, és az elítéltet figyelmeztetni kell a szabályok megtartására és arra, hogy azok be nem tartása esetén a nyilatkozat közzététele megtagadható.

Közzététel

Az elítélt - hozzájárulásával készített - nyilatkozattételét tartalmazó írás, kép-, hangfelvétel (a továbbiakban: közlésre szánt anyag) közzétételéhez az országos parancsnok engedélye szükséges. A közzététel engedélyezéséről vagy megtagadásáról az országos parancsnok a kérelem benyújtásától számított három napon belül dönt. **Az engedély akkor tagadható meg, ha a 120. §-ban meghatározott érdekek valamelyikét sértené, vagy veszélyeztetné.**

Ha az országos parancsnok a közzétételt megtagadja, arról indokolt írásbeli határozattal dönt. A közzététel megtagadásáról szóló határozat ellen az elítélt bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be. A kérelmet a bv. intézet haladéktalanul továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz.

3.3.2. Lelkiismereti- és vallásszabadság gyakorlása

A lelkiismereti- és vallásszabadság az egyik legrégebbi szabadságjog, melyet az állampolgárok kivívtak és érvényesülését általánosan elismertették a felvilágosodást követően, a polgári szabadság egyik alapja.

126. § (1) A bv. intézetben minden elítélt számára lehetővé kell tenni, hogy lelkiismereti és vallási meggyőződését szabadon megválassza vagy megváltoztassa, vallását gyakorolhassa.

(2) A bv. intézetben minden elítélt számára lehetővé kell tenni, hogy az egyházi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja, az egyházi jogi személy vagy a vallási tevékenységet végző szervezet által megbízott más személy általi gondozásban részesülhessen.

(3) Az elítélt magánál tarthatja a vallása gyakorlásához szükséges könyveket, írásos anyagokat és kegytárgyakat. A kegytárgyak vallásgyakorláshoz való szükségességének megállapításához az adott egyházi személy és vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjának állásfoglalása kérhető.

(4) Az elítélt számára lehetővé kell tenni, hogy a bv. intézetekben megvalósítható vallásos szertartásban részesüljön a vallási közösség előírásainak megfelelően. A súlyos, életveszélyes állapotban lévő elítélt kérelmére az egyházi személlyel vagy a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjával való találkozást soron kívül lehetővé kell tenni.

(5) Az elítélt eltiltható az istentiszteleten való részvételtől, ha az a bv. intézet rendjét vagy a biztonságot veszélyezteti.

(6) Az istentiszteletre önként jelentkezők részvétele – az (5) bekezdés alapján eltiltottakat, valamint a magánelzárást töltő elítélteket kivéve – nem korlátozható. A (2) bekezdésben meghatározott személlyel való ellenőrzés nélküli találkozás lehetősége azonban az istentisztelet látogatástól eltiltott, a magánelzárást töltő, illetve biztonsági zárkában vagy részlegen elhelyezett elítélttől sem tagadható meg.

3.3.3. Iratbetekintés és másolatkészítés joga

Az elítéltek részére korábban problematikus volt, hogy alkotmányos alapokon álló büntetőeljárási jogukat megfelelő módon tudják gyakorolni, különösen a nagyobb terjedelmű iratanyagot kitevő büntetőügyek esetében. Külön jogként szabályozza a Bv. tv. ennek lehetőségét, oly módon, hogy az iratbetekintés jogának gyakorlására a Be. szabályai vonatkoznak, a feltételek biztosítása azonban a bv. szervezetet terheli. Költéstérítés ellenében – tekintettel arra, hogy az elítélt az egyéb ügyeinek intézésében is a szabadságelvonás miatt hátrányosabb helyzetben van – az elítélt kérheti iratok másolását, nyomtatását.

127. § (1) Az elítélt az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás során a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság által elektronikus eszközön átadott iratokba vagy az ellene folyamatban volt büntetőeljárásban keletkezett iratról elektronikus adathordozón kiadott másolatba a büntetés-végrehajtási szervezet által biztosított számítástechnikai eszköz igénybevételeivel jogosult betekinteni.

(2) Az elítélt köteles az (1) bekezdésben meghatározott, valamint a büntetés-végrehajtási ügyben keletkezett iratokon kívüli egyéb iratai másolásának, nyomtatásának és továbbításának költségét megtéríteni.

3.3.4. Várandós és kisgyermekes nőkre vonatkozó speciális szabályok

128. § (1) A várandós és a kisgyermekes elítélt nőnek az egészségét védő és a gyermek fejlődését szolgáló, e törvényben nem szabályozott jogai nem korlátozhatók.

A törvény egyértelműen a gyermek érdeke mellett foglalt állást még arra az esetre is, ha az a büntetés-végrehajtás érdekével ütközne.

Anya és gyermek közös elhelyezése:

Ha a szülésre a szabadságvesztés alatt kerül sor, vagy a női elítélt a szabadságvesztés megkezdésére irányuló felhívásban megjelölt bevonulási időpontban egy évnél fiatalabb gyermekét gondozza és a szabadságvesztés elhalasztására vagy felfüggesztését nem engedélyezték vagy azt az elítélt nem kérte, valamint egyébként együttes elhelyezést kizáró ok nem áll fenn, akkor a gyermeket egyéves koráig anyjával kell elhelyezni.

Az anya és a gyermek együttesen nem helyezhető el, ha

- a) az anya a gyermek gondozását nem vállalja,
- b) bíróság a szülői felügyeletet anya valamennyi gyermekével kapcsolatosan megszüntette,
- c) az anya ellen a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt eljárás indult, vagy
- d) az anya egészségi állapota miatt a gyermek gondozását, nevelését nem tudja ellátni.

Együttes elhelyezés esetén az anya a gyermek felett a gondozás, nevelés jogát gyakorolja.

Ha az elítélt a vele együttesen elhelyezett gyermekét elhanyagolja, bántalmazza vagy fejlődését egyéb módon veszélyezteti, a bv. intézet parancsnoka határozattal dönt az anya és gyermeke együttes elhelyezésének megszüntetéséről, és erről haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot. Halasztást nem tűrő esetben a bv. intézet intézkedik a gyermeknek az anyától való elkülönítése iránt, és a gyámhatóság intézkedéséig biztosítja a gyermek teljes körű ellátását az anya-gyermek részlegen.

A gyermek ellátása közös elhelyezés esetén:

Együttes elhelyezés esetén a bv. intézet a gyermek részére teljes körű ellátást biztosít. A bv. intézet az anya-gyermek részlegen elhelyezett gyermekekre tekintettel járó családi pótlék felhasználható részét a gyermek teljes körű ellátására vagy teljes körű ellátásának

kiegészítésére fordíthatja, így különösen tápszerrel, ruházattal, gyógyszerrel, pelenkával, játékhöz szükséges eszközökkel való ellátására, valamint a gyermek fejlesztésére.

Kapcsolattartás

A gyermek felett szülői felügyeletet gyakorló vagy a gyermekkel kapcsolattartásra jogosult másik szülő, a testvér és a gyermekkel kapcsolattartásra jogosult nagyszülő, valamint a gyám részére heti egy alkalommal a kapcsolattartást és a gyermek fejlődéséről a megfelelő tájékoztatást biztosítani kell.

3.3.5. Tartható tárgyak köre

Az elítélt tulajdonhoz való alapjoga a szabadságvesztés alatt korlátozható.

Bv. tv. 129. § (1) **Az elítélt** - a (3) bekezdésben foglalt kivételekkel - a jogszabályban meghatározottak és a rezsimszabályok szerint **az intézetben tarthat minden olyan tárgyat, amelynek elhelyezése**

a) a zárka rendeltetésszerű használatát nem akadályozza, illetve

b) az elítélt számára - ha ilyen az intézetben rendelkezésre áll - a zárkán kívül rendelkezésre bocsátott tároló helyiségben megoldható.

Korlátozható

Az elítélt magánál tartható tárgyainak köre a bv. intézet rendjére és biztonságára figyelemmel korlátozható, valamint az az egyes rezsimszabályok szerint eltérhet.

Az elítélt nem tarthat az intézetben olyan tárgyat,

a) amelynek birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik,

b) amely az intézet rendjét, a fogvatartás biztonságát, a szabadságvesztés végrehajtásának rendjét, vagy ezek fenntartását és ellenőrzését, illetve az elítélt vagy más személy testi épségét vagy egészségét veszélyezteti, továbbá

c) amely alkalmas arra, hogy használatával az elítélt önállóan vagy másokkal közösen bűncselekményt kövessen el, vagy - ha ellene büntetőeljárás van folyamatban - a büntetőeljárás eredményességét veszélyeztesse.

3.3.6. Választójog gyakorlása

A Btk. 61. §-ában foglaltak alapján azt, akit **szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélnék**, és **méltatlan** arra, hogy azok gyakorlásában részt vegyen, a közügyek gyakorlásától el kell tiltani. Közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabására tehát csak a két feltétel együttes megvalósulása esetén kerül sor. Amennyiben tehát gondatlanságból elkövetett bűncselekmény miatt kerül sor a szabadságvesztés kiszabására, illetve a bíróság a szándékos elkövetés esetén nem találja méltatlannak (elkövető életmódjának, az elkövetett bűncselekmény közügyekkel összefüggésének vizsgálata alapján) az elkövetőt, így **választójogát módosulva, a szabadságvesztés rendjéhez igazodva jogosult gyakorolni**. Ez azt jelenti, hogy ő választhat, azonban képviselővé nem választható.

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt részére biztosítani kell, hogy a választójogát gyakorolhassa.

Az elítélt a fogvatartás helyén, a választási eljárásra vonatkozó jogszabályok szerint jogosult szavazni, az elítélt személyazonosságát a fogva tartó bv. intézet nyilvántartása alapján kell megállapítani. **A bv. intézet köteles elősegíteni az elítélt választójogának**

gyakorlását, az elítélt részére **félbeszakítást lehet engedélyezni**, amelynek tartama legfeljebb három nap.

4. Az elítélt kötelezettségei

4.1. Bevezetés

Fő szabályként kijelenthetjük, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának nincs hatása általában az állampolgári kötelezettségekre, azonban a fogva tartása tényéből fakadóan a bv. szervezetnek elő kell segíteni a kötelezettségek teljesítésének lehetőségét.

Az elítélt köteles:

- vagyoni helyzetéhez mérten a közterhek viseléséhez hozzájárulni
- teljesíteni a munka- és környezetvédelemmel összefüggő kötelezettségeit
- hozzájárulni gyermeke jogainak biztosításához

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt az alapvető jogait és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságait a büntetés végrehajtása során is gyakorolhatja **és jogszabályban, vagy bírósági, illetve hatósági határozatban megállapított kötelezettségeit a büntetés végrehajtása során is köteles teljesíteni, kivéve, ha azok szüneteléséről, illetve korlátozásáról az ügydöntő határozat vagy törvény rendelkezik, vagy amelyek gyakorlásában, illetve teljesítésében az elítélt akadályozva van.** A büntetés-végrehajtási szervezet biztosítja, illetve elősegíti az elítélt jogainak gyakorlását. **Az elítélt kötelezettségeinek teljesítése, illetve jogainak gyakorlása során a szabadságvesztés-büntetés céljai teljesítése érdekében köteles a bv. intézettel együttműködni.** Az elítélt jogait személyesen vagy védője, illetve fiataikorú esetén törvényes képviselője útján, a bv. intézet rendjével és biztonságával összhangban gyakorolja.

4.2. Az elítélt kötelezettségei

Bv. tv. 133. § (1) „ Az elítélt jogszabályban meghatározott kötelezettségeit a szabadságvesztés végrehajtása alapvetően nem érinti.

(2) Az elítélt köteles - különösen -

- a **szabadságvesztést a jogszabályban vagy az országos parancsnok által meghatározott bv. intézetben tölteni,**
- a büntetés-végrehajtás **rendjét megtartani,** illetve tűrni, a **kapott utasításokat végrehajtani,**
- a számára **kijelölt munkát elvégezni,**
- a **reintegrációs foglalkozás rendjét,** a bv. intézet **biztonsági és higiéniai követelményeit megtartani,**
- a bv. intézet **tisztántartásában, karbantartásában és ellátásában díjazás nélkül, alkalmaskerően részt venni,**
- alávetni magát a jogszabályban előírt kötelező vagy egészségi állapotának megítéléséhez szükséges orvosi vizsgálatnak és a jogszabály szerint kötelező, gyógykezelésnek,**
- fejelemstértés, illetve bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetén **vizsgálati anyagot szolgáltatni az alkohol, bódító-, illetve kábítószer fogyasztás ellenőrzéséhez,**
- a végrehajtási fokozatnak és rezsimszabályoknak megfelelően **előírt forma- és egyéb ruházatot viselni,**
- a **tartására fordított költséghez hozzájárulni,** kivéve ha önhibáján kívüli okból nem dolgozik és nem részesül rendszeres pénzellátásban, illetve nem rendelkezik letéti pénzzel,

Az elítélt köteles együttműködni a bv. intézet, a pártfogó felügyelői szolgálat és a reintegrációs tevékenységben részt vevő szervezet megbízottjával.

4.3. Egyes elítélti kötelezettségek

4.3.1. Levonások

A fogvatartott letéti pénzéből a bv. intézet az alábbi sorrendben vonja le

- a) a tartásra fordított költséghez való hozzájárulás napi összegét,
- b) a szabadulás idejére kötelezően tartalékolandó összeget,
- c) a végrehajtás alá vont követelések, a kártérítési eljárás szerint megállapított kár összegét,
- d) a gyógyszer, illetve az egészségügyi ellátások költségét,
- e) a szükségleti cikkek vásárlására fordított összeget,
- f) intézeten elhagyása esetére kiutalandó összeget,
- g) a többlétszolgáltatások díját.

A tartási költségekhez való **hozzájárulás összege** napi összeg, melynek mértékét az országos parancsnok évente, szakutasításban határozza meg.

Az elítélt keresményének és rendszeres pénzellátásának meghatározott részét **a szabadulása idejére tartalékolni kell.**

A fogvatartás első négy évében az egy havi alapmunkadíj ötven százaléka. Ezt meghaladó tartamú fogvatartás esetén évente a havi alapmunkadíj huszonöt százaléka. Befogadástól havonta egyenlő részletekben, alapmunkadíj változáskor ki kell egészíteni. Ebből levonás vagy a fogvatartott részére kiadás nem teljesíthető.

- a) A **dolgozó elítélt** a munkadíjából köteles a tartására fordított költséghez hozzájárulni, abból a hozzájárulás összegét és a szabadulás idejére tartalékolandó összeget közvetlenül le kell vonni.
- b) A **munkáltatásban részt nem vevő elítélt** a tartására fordított költségekhez - ha azt a fogva tartó bv. intézethez folyósítják - valamely rendszeres pénzellátásából, illetve - legfeljebb annak erejéig - szabadon felhasználható letéti pénzéből járul hozzá, azokból a hozzájárulás összegét és a szabadulás idejére tartalékolandó összeget közvetlenül le kell vonni.
- c) Az elítélt munkadíjából, rendszeres pénzellátásból, illetve letéti pénzéből a tartásra fordított költséghez való hozzájárulás napi összegének és a szabadulás idejére kötelezően tartalékolandó összegének a **levonása után fennmaradó összeg legfeljebb ötven százalékát lehet végrehajtás alá vonni.**
- d) Az elítélt által e törvény alapján **megtérítendő költségeket és az általa igénybe vett jogszabályban meghatározott többlétszolgáltatások díjait és költségeit a levonásokat követően kell levonni.**

4.3.2. Díjazás nélküli munkavégzés

Az elítélt köteles a fogva tartó bv. intézet tisztántartását, karbantartását és ellátását szolgáló munkában díjazás nélkül részt venni (ún. „díjazás nélküli munkavégzés”).

Feltételei:

- A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkában csak olyan elítélt vehet részt, aki egyébként **munkáltatásra is alkalmas**. A munkaköri alkalmasság megállapításáig az elítélt nem vehet részt a munkavégzésben;
- A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés ideje **a napi négy órát, havonta összesen a huszonnégy órát nem haladhatja meg**. A bv. intézet orvosa (a továbbiakban: bv. orvos) a munkavégzés idejét az elítélt egészségi és fizikai állapotára vagy életkorára tekintettel csökkentheti;
- A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés idejére az elítéltet **szükség szerint el kell látni munkaruhával és lábbelivel, szakmai oktatásban kell részesíteni**, balesetét a munkabalesetre vonatkozó jogszabály szerint kell elbírálni.

A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló **munkavégzés időpontjait és tartamát** a bv. intézet a fogvatartotti **nyilvántartásban rögzíti**.

4.3.3. Az elítélt tűrési kötelezettsége

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt köteles tűrni - különösen -

- a) a más nemű és más végrehajtási fokozatú elítéltektől való **elkülönítést**, az életkori, kriminológiai, kockázatelemzési és kezelési szempontú, foglalkoztatási és egészségügyi szempontok szerinti **csoportba sorolását**,
- b) az **egyes rezsimekre vonatkozó korlátozásokat**,
- c) **személyes tárgyainak átvizsgálását**,
- d) az e törvény szerinti kivételekkel **kapcsolattartásának ellenőrzését**,
- e) **életrendjének, bv. intézeten belüli mozgásának meghatározását, illetve korlátozását**,
- f) **biztonsági intézkedések végrehajtását**.

5. A fogvatartás rendje

5.1. A tájékoztatási kötelezettség

A végrehajtásért felelős szervnek az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott részére az *anyanyelvén*, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális vagy nemzetiségi nyelven, vagy az általa ismert más nyelven a végrehajtás rendjére, a végrehajtással összefüggő jogaira és kötelezettségeire vonatkozó jogszabályi rendelkezések lényegi elemeiről, valamint a fogvatartást foganatosító szerv házirendjéről tájékoztatást kell adnia. (Bv. tv. 12. § (3) bekezdés) Az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott részére írásban, az általa értett nyelven egyszerűen, közérthető módon kell a tájékoztatást megadni.

5.2. A Házirend

Az elítélt jogai gyakorlásának és a kötelességei teljesítésének rendjét a házirendben kell szabályozni, mely adott intézetre vonatkozik tekintettel az egyes intézetek eltérő sajátosságaira, azonban tartalma jogszabályban meghatározott. A házirendtől csak a bv. intézet parancsnokának engedélyével lehet eltérni. Az elítéltet a házirend megszegésének következményeire figyelmeztetni kell.

A házirend tartalmazza:

- a) az elítélt napirendjét,
- b) az elítélt bv. intézeten belüli foglalkoztatására, mozgására, tartózkodására és a munkavégzés rendjére vonatkozó szabályokat,
- c) a panaszok, kérelmek, bejelentések, illetve egyéb jogorvoslatok előterjesztésének a rendjét,
- d) az elítélt viselkedési szabályait,
- e) a látogatók fogadásának, valamint a bv. intézet elhagyásának a szabályait,
- f) a szükségleti cikkek vásárlásának idejét, módját,
- g) az elítélt által küldött, vagy a részére érkezett levelek, csomagok kezelésére vonatkozó szabályokat,
- h) az elítélt tartózkodására és foglalkoztatására szolgáló helyiségek használatának rendjét,
- i) a vallási szertartások, a karitatív és a missziós rendezvények időrendjét,
- j) a telefonkészülék használatának rendjét és feltételeit,
- k) az elítélt birtokában tartható tárgyak mennyiségét,
- l) a részlegen betartandó balesetvédelmi és tűzvédelmi előírásokat,
- m) a dohányzással kapcsolatos rendelkezéseket,
- n) a többletszolgáltatások igénybevételére vonatkozó rendelkezéseket,
- o) a biztonsági zárkában vagy részlegen elhelyezett elítéltre vonatkozó végrehajtási szabályokat.

5.3. A napirend

A napirendben kell meghatározni minden olyan tevékenységet, amely a bv. intézet napi folyamatos működését biztosítja. A takarodó és az ébresztő között legalább nyolc óra folyamatos pihenőidőt, étkezésre naponta háromszor, esetenként legalább húsz percet kell biztosítani.

A napirendben kell meghatározni:

- a) ébresztő és a takarodó,

- b) a nyitás és zárás,
- c) a létszámmellenőrzés,
- d) az étkezés,
- e) a szabad levegőn való tartózkodás,
- f) a munkavégzés, oktatás, orvosi rendelés, szabadidő eltöltése, jogorvoslatok ideje, helye, módja.

6. A szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozatai, a differenciálás lehetőségei

A szabadságvesztést a büntetés-végrehajtási szervezet hajtja végre. A szabadságvesztést a bíróság által meghatározott fokozatban - fegyházban, börtönben vagy fogházban -, a büntetés-végrehajtási szervezet által - a jogszabály, illetve az országos parancsnok intézkedése alapján - kijelölt, lehetőleg az elítélt lakóhelyéhez legközelebb eső bv. intézetben hajtják végre. A fegyház a börtönnél, a börtön a fogháznál szigorúbb végrehajtási mód.

A szabadságvesztés végrehajtásának rendjét az elítélt egyéni körülményeinek figyelembevételével - személyiségére, előéletére, életvitelére, családi körülményeire, a szabadságvesztés során tanúsított magatartására, az elkövetett bűncselekményre, a szabadságvesztés fokozatára és tartamára tekintettel - kell kialakítani.

6.1. Általános elkülönítési szabályok

A büntetés-végrehajtás szervezetének a feladatai közül a végrehajtás módja szempontjából lényeges, hogy gondoskodnia kell **az elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak elkülönítéséről** a következők szerint.

El kell különíteni a szabadságvesztés végrehajtása során – ha a törvény másképp nem rendelkezik –

- a) a különböző végrehajtási fokozatba tartozókat egymástól,
- b) a férfiakat a nőktől,
- c) a fiatalkorúakat a felnőtt korúaktól,
- d) a katonákat a katonának nem minősülő elítéltektől,
- e) a dohányzókat a nem dohányzóktól,
- f) a fekvőbetegeket az egészségesektől,

Az elkülönítés szempontjai közül a nem és az életkor, továbbá az egészségügyi okok nem szorulnak indokolásra, ugyanakkor a fokozatok szerinti elkülönítéssel együtt elsődleges alapját képezik az elítéltek egyéniesítésének, ennek érdekében osztályozásának, csoportba sorolásának is.

6.2. Végrehajtási fokozat szerinti eltérések

A szabadságvesztés végrehajtásának egyes fokozataiban eltérő az elítélt

- a) elkülönítése a külvilágtól,
- b) őrzése, felügyelete és ellenőrzése,
- c) bv. intézetben belüli mozgása,
- d) életrendje,
- e) személyes szükségleteire fordítható összeg,
- f) jutalmazása és fenyítése,
- g) részvétele a reintegrációs programokban.

Az elítéltek kezelésének és a reintegráció eredményessége érdekében szükséges a különböző szempontok alapján differenciált elítélti csoportok egymástól történő elkülönítése, mely az egyéniesítést és a differenciált végrehajtás elvének gyakorlati érvényesítését jelenti.

- A **fegyház** a szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási módja. Az ide kerülő elítélt **életrendje részleteiben is meghatározott, állandó irányítás és ellenőrzés alatt áll. Eltávozása** – a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kivételével –

kivételesen engedélyezhető. Biztonsági és rezsimekategóriába sorolása alapján a bv. intézetben belül a számára kijelölt helyen történő mozgása, zárkája ajtajának nappali nyitva tartása, a csoportos kulturális és sportprogramokon, illetve a bv. intézet által szervezett, intézetben belüli programokon való részvétele, a magánál tartható tárgyak köre, kapcsolattartásának gyakorisága és tartama, a személyes szükségleteire fordítható összeg mértéke eltérő, a juttatások köre bővíthető, a fokozatosság elvét figyelembe véve. **Külső munkáltatásban kivételesen részt vehet** abban az esetben, ha a külvilágtól munkavégzés alatt is elkülöníthető.

- A **börtön** fokozat esetén az elítélt **életrendje meghatározott**, de már nem minden részletre kiterjedően, **irányítása és ellenőrzése** e fokozatban is **kötelező**. Részére **kivételesen engedélyezhető az eltávozás és külső munkáltatásban is részt vehet**. A fegyházhoz képest a rezsimekategóriába sorolásától függően a **mozgására enyhébb szabályok irányadóak**, így pl. meghatározott szervezett programokon már szabadon is mozoghat. **Börtön fokozatban is a rezsimekategóriák szerint érvényesül a fokozatosság elve.**

- A **fogház** a szabadságvesztés legenyhébb végrehajtási módja. **Életrendje** csak részben meghatározott, a **reintegrációs programok kivételével a szabadidejét saját belátása szerint használhatja fel**. **Eltávozáson részt vehet és külső munkáltatása is engedélyezhető**. A börtönhöz képest a **mozgása kevésbé korlátozott, szintén az adott rezsimekategóriára vonatkozó szabályok szerint érvényesül.**

6.3. Rezsimszabályok

A szabadságvesztés végrehajtása során **az elítélt kockázati elemzése, magatartása és a reintegrációs tevékenységben való részvétele függvényében az egyes fokozatokon belül a végrehajtás rendje, az elítélt részére adható kedvezmények** az egyes fokozatokhoz kapcsolódó **rezsimszabályok** szerint eltérőek lehetnek. Az elítélt az egyes végrehajtási fokozatokhoz kapcsolódóan általános, enyhébb és szigorúbb rezsimszabályok (rezsimekategória) alá sorolható be. A **Bv. Szabályzat** (16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, a letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól 39-41. §§-ai) pontosan és részletesen meghatározzák az egyes végrehajtási fokozatokhoz tartozó rezsimekategóriákban a végrehajtás rendjére vonatkozó részletszabályokat a látogatófogadás, telefonálás, intézetelhagyás, személyes szükségletekre fordítható összeg nagysága, valamint a magánál tartható tárgyak köre tekintetében.

6.4. Biztonsági kockázati besorolás

A végrehajtás biztonságának fenntartása érdekében az egyes fokozatokhoz tartozó rezsimszabályokon belül az elítélt **biztonsági besorolása** (magas, közepes vagy alacsony) alapján az elítélt őrzésére, felügyeletére, ellenőrzésére, a zárkaajtó zárva tartására, bv. intézetben belüli mozgására, látogatónak biztonsági fiukében vagy rácson keresztül történő fogadására, külső munkahelyen történő foglalkoztatására, az intézet elhagyására, az elítélt előállítására, szállítására vonatkozó előírások enyebbek vagy szigorúbbak lehetnek.

- **Magas szintű a biztonsági kockázata** annak az elítéltnak, akinél az elkövetett bűncselekmény jellege, a kiszabott büntetés tartama, bünszervezetben vagy a fogvatartotti

szubkultúrában betöltött szerepe, a bv. intézet rendjéhez és biztonságához való viszonya, korábbi fogvatartása során tanúsított magatartása vagy más személyi körülménye alapján megalapozottan feltehető, hogy adott helyzetben a bv. intézet rendjét súlyosan sértő cselekményt, szökést, a saját vagy mások életét, testi épségét sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsítana, és így a biztonságos fogvatartása csak őrzéssel biztosítható.

- **Közepes szintű a biztonsági kockázata** annak az elítéltnak, akinél megalapozottan feltehető, illetve magatartása alapján megállapítható, hogy a bv. intézet rendjével tudatosan szembe helyezkedik, az azzal kapcsolatos magatartási szabályokat megszegi, és így a biztonságos fogvatartása csak felügyelettel vagy őrzéssel biztosítható.

- **Alacsony szintű a biztonsági kockázata** annak az elítéltnak, aki a bv. intézet rendjét várhatóan betartja, szökésétől vagy más bűncselekmény elkövetésétől nem kell tartani, és így a biztonságos fogvatartása általában ellenőrzéssel is biztosítható.

A biztonsági kockázati besorolás főszabályként a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság fekladata, a befogadási eljárás része. A jogszabályban meghatározott időszakonként kötelező azt felülvizsgálni. A törvényben meghatározott súlyos, halaszthatatlan esetekben (pl. szökés) a bv. intézet parancsnoka is jogosult a biztonsági kockázati besorolás módosítására, azonban azt a BFB-nek a soron kívüli ülésén meg kell erősítenie.

7. Befogadási eljárás

7.1. A befogadás fázisai és fogalma

A szabadságvesztés végrehajtásának előfeltétele a jogerős bírói ügydöntő határozat.

Ennek megléte esetén a befogadási eljárásnak három fázisát különböztetjük meg:

- intézkedés a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére;
- befogadás a büntetés-végrehajtási intézetbe;
- az elítéltek megismerése és csoportba helyezése (rezsim, zárka).

A befogadás **jogi aktus, a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdését jelenti** a bv. intézet részéről, amelynek során **létrejön az elítélt és a végrehajtó intézet között a büntetés-végrehajtási jogviszony**. A befogadás jogszerűségének két feltétele, a befogadás alapjául szolgáló iratok megléte és az elítélt személyazonosságának kétséget kizáró megállapítása.

7.2. A befogadás alapjául szolgáló iratok

A bv. intézet az elítéltet

- a jogerős bírósági ügydöntő határozatról szóló **értesítő lap**,
- az **elővezetésről szóló rendelkezés**,
- az **elfogatóparancs**,
- a szabadságvesztés letöltésére vonatkozó **felhívás**,
- a szabadságvesztés **ideiglenes fogamatba vételére vonatkozó ügyészi vagy bírói rendelkezés**, vagy
- az igazságügyért felelős miniszter** külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átvételéről szóló **értesítése** alapján fogadja be.

7.3. Az elítélt személy azonosságának megállapítása

Ha a befogadás során az elítélt személyazonossága iránt kétség merül fel és az a személyazonosító okmánya alapján nem tisztázható, a bv. intézet ellenőrzi, hogy az elítélt

- arcképmása szerepel-e a bünygyi nyilvántartási rendszerben,
- ujj- és tenyérnyomata szerepel-e a daktiloszkópiái nyilvántartásban.

Ha az elítélt arcképmása szerepel a bünygyi nyilvántartási rendszerben, a bv. intézet a befogadás során rögzíti az elítélt arcképmását és azt összehasonlítja a bünygyi nyilvántartási rendszerben szereplő arcképmással.

Ha az elítélt ujj- és tenyérnyomata szerepel a daktiloszkópiái nyilvántartásban, a bv. intézet az elítélt azonosítása érdekében a Bnytv. 82. § (5) bekezdés *b)* pontja szerint kezdeményezi a szakértői nyilvántartó szervnél az elítélt ujj- és tenyérnyomatának összehasonlítását a daktiloszkópiái nyilvántartásban szereplő ujj- és tenyérnyomattal.

(Ha az (1)-(3) bekezdésben foglalt intézkedések nem jártak eredménnyel az elítélt személyazonosságának megállapítása érdekében a bv. intézet a székhelye szerint illetékes rendőri szervhez fordul.

7.4. A befogadás megtagadása

A bv. intézet a befogadást megtagadja, ha

- a befogadás alapjául szolgáló iratok hiányoznak, vagy
- a szabadságvesztés végrehajtására előállított, átkísért, átszállított vagy önként jelentkező személy a befogadás alapjául szolgáló iratokban megjelölt személlyel nem azonos.

7.5. Ideiglenes befogadás

Az elítéltet ideiglenesen kell befogadni, **ha a személyazonossága kétségessé válik, a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó értesítés hiányos vagy kijavításra szorul, illetve, ha a bv. intézet a szabadságvesztés végrehajtását kizáró ok gyanúját észleli.**

A szabadságvesztés végrehajtására kijelölt bv. intézet az oda útba indított elítéltet az értesítőlap megérkezéséig ideiglenesen fogadja be. Ideiglenes befogadás esetén a bv. intézet haladéktalanul megteszi a szükséges intézkedéseket az elítélt személyazonosságának tisztázása, illetve a szükséges iratok kiegészítése, kijavítása, pótlása vagy megküldése iránt. **Az ideiglenes befogadás az arra okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb harminc napig tarthat.**

7.6. Befogadás megőrzésre

Megőrzésre kell befogadni az elítéltet, ha

- a) a bv. intézet illetékességi területén - mint más bv. intézetből jogellenesen távollévőt - a rendőrség elfogta és oda előállította,
- b) valamely hatósághoz történő előállítás, illetve gyógykezelés céljából vagy a végrehajtás körében felmerült egyéb okból más bv. intézet adta át,
- c) az engedélyezett távollét után más bv. intézetben jelentkeznek, mint ahonnan elbocsátották.

A megőrzésre befogadott elítéltet a megőrzés okának megszűnését követően a bv. intézetek közötti legközelebbi heti rendszeres szállítással a végrehajtásra kijelölt bv. intézetbe kell szállítani.

7.7. A befogadással kapcsolatos intézkedések és értesítések

Az intézet az elítélt befogadásáról - a várható szabadulás időpontjának közlésével - tíz napon belül értesíti:

- az elítélt lakó- vagy tartózkodási helye szerint **illetékes rendőrkapitányságot,**
- az **első fokú ügydöntő határozatot hozó bíróságot.**

Ha az elítélttel szemben más ügyben közérdekű munka vagy pártfogó felügyelet végrehajtása van folyamatban, és erről a bv. intézet a befogadáskor tudomással bír, úgy a befogadástól számított nyolc napon belül tájékoztatja az elítélt lakó- vagy tartózkodási helye szerint **illetékes kormányhivatalt, illetve a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt.**

Ha az elítélt a bv. intézetbe magával hozza felügyelet nélkül maradó kiskorú gyermekét, a gyermeknek **a gyermek- és ifjúságvédelmi intézménybe történő elhelyezése érdekében** a bv. intézet haladéktalanul intézkedik.

Ha az elítélt a befogadásakor bejelenti, hogy

- a) kiskorú gyermeke felügyelet nélkül maradt, a bv. intézet hivatali időben a kiskorú gyermek lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal **gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró járási** (fővárosi kerületi) hivatalát (a továbbiakban: gyámhatóság), **hivatali időn kívül a rendőrséget,**
- b) a vele egy háztartásban élő, önmaga ellátására képtelen hozzátartozója vagy az általa gondozott más személy felügyelet nélkül maradt, a bv. intézet hivatali időben a hozzátartozó, illetve a gondozott személy lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes **települési önkormányzat jegyzőjét, hivatali időn kívül a rendőrséget haladéktalanul értesíti.**

Ha az elítélt lakása vagy más vagyontárgya őrizenlenül maradt, a bv. intézet erről a lakás fekvése, illetve a vagyontárgy feltalálási helye szerint **illetékes települési önkormányzat jegyzőjét, vagy az elítélt által meghatározott személyt értesíti**. Az elítéltet a megtett intézkedésekről a bv. intézet három munkanapon belül tájékoztatja.

8. A befogadási eljárás mozzanatai

8.1. Igazgatási – bűnügyi nyilvántartási

- személyazonosság megállapítása
- befogadás alapjául szolgáló iratok vizsgálata
- befogadás megtagadása
- ideiglenes befogadás
- befogadás megőrzésre
- intézkedések és értesítések a befogadással kapcsolatban

8.2. Egészségügyi és orvosi befogadás

Ha az elítélten a **befogadáskor** külsérelmi nyomot észlelnek, vagy a rendőrségi fogdából, a javítóintézetből, átkísért elítélt azt állítja, hogy bántalmazták, haladéktalanul orvosi vizsgálatot kell végezni, valamint jegyzőkönyvet kell felvenni, amelynek egy-egy példányát, az átkísérést végrehajtó szervnek, illetve a törvényességi felügyeletet ellátó ügyésznek meg kell küldeni.

A fogvatartott **befogadáskor** az egészségügyi szakdolgozó megvizsgálja:

- **közegészségügyi és**
- **járványügyi szempontból.**

A fogva tartottat el kell különíteni, ha vizsgálat során:

- betegséget terjesztő vagy okozó rovarokat észlelnek vagy
- fertőző betegség gyanúja áll fenn.

Ilyen esetben közösségbe helyezni csak a bv. orvos írásbeli engedélyével lehet.

A bv. orvos feladata **a befogadás után - legkésőbb 72 órával -**:

- megvizsgálja a fogvatartottat,
- rögzíti a fogvatartott kórelőzményi adatait,
- megállapítja általános egészségügyi állapotát, fizikai státuszát, illetőleg
- elbírálja a munkaképességét.

Az egészségügyi vizsgálat a fertőző betegségekre és az élősködőkre (parazitákra) terjed ki. Amennyiben az elítélt parazitával fertőzött, akkor el kell különíteni (egészségügyi elkülönítés), és ruházatát fertőtleníteni kell. Az egészségügyi befogadást követően gyógyszer az elítéltnél nem maradhat. Jegyzőkönyvet kell felvenni az átvett gyógyszerrel és azt a gyógyszerrel együtt az egészségügyi szakdolgozónak (hivatali időn túl a biztonsági tisztnek) megőrzésre át kell adni. Ha a fogva tartott úgy nyilatkozik, hogy a gyógyszer szedése rendszeresen szükséges, haladéktalanul értesíteni kell a készenléti szolgálatot teljesítő bv. orvost, ennek hiányában a területileg illetékes orvost. A továbbiakban az orvos rendelkezése szerint kell eljárni.

8.3. Gazdasági (letételezés, felszerelés)

Letétkezelés a befogadási eljárás során az elítélteknél lévő tárgyak átvételét jelenti. Hivatali időben történő befogadási eljárás során a bv. intézet parancsnoka által megbízott személy (továbbiakban: befogadó) végzi az elítélt birtokában lévő okmány, pénz, érték, és egyéb tárgyak (ruházat, műszaki cikkek) átvételét és letétezését. A biztonságra veszélyes tárgyakról (lőfegyver, lőszer, vélhetően robbanó vagy sugárzó anyag, kábítószer), amelyek nem helyezhetők letétbe és jellegüknél fogva nem is semmisíthető meg, illetve nem küldhető haza 3 példányban jegyzőkönyvet kell felvenni. Ezt követően értesíteni kell az illetékes rendőr-kapitányságot, a további intézkedések megtétele miatt.

8.3.1. Az elítéltnél birtokában tartható tárgyak

Az elítéltet az intézetben a 16 /2014. (XII. 19) IM rendelet (továbbiakban: Bv. Szabályzat) 1. számú mellékletében felsorolt tárgyakat tarthatja magánál.

- Tisztasági felszerelés (mosószer, fogápolási eszközök, varrókészlet)
- Ruházati anyagok (engedéllyel saját alsóruházat, sportruházat)
- Élelmiszerek, étkezési eszközök (konzervek, tubusos élelmiszerek, dobozos tej)
- Dohányárú (cigaretta, pipa, gyufa)
- Írószerek, Papír (levelezéshez és önképzéshez szükséges eszközök, naptárak)
- Egyéb használati tárgyak (karóra, elemes játék, társasjáték)

8.3.2. Az elítélt felszerelése

A letétezési eljárás során az elítélttől civil ruházata átvételre kerül. Az intézetben az elítélt formaruhát köteles viselni. A formaruházattal együtt az elítélt megkapja ágyfelszerelési tárgyait is. Az elítélt egyéni felszerelését (étkezési felszerelés, formaruházat, munkaruha és egyéni védőeszköz, ágynemű és ágyfelszerelés, törülköző a Bv. Szabályzat 2. számú melléklete tartalmazza.

8.4. Tájékoztatás

A végrehajtásért felelős szervnek az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott részére az *anyanyelvén*, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális vagy nemzetiségi nyelven, vagy az általa ismert más nyelven a végrehajtás rendjére, a végrehajtással összefüggő jogaira és kötelezettségeire vonatkozó jogszabályi rendelkezések lényegi elemeiről, valamint a fogvatartást foganatosító szerv házirendjéről tájékoztatást kell adnia.

Az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott részére írásban, az általa értett nyelven egyszerűen, közérthető módon kell a tájékoztatást megadni

- a büntetés-végrehajtási ügyben a panaszjogról és a jogorvoslati lehetőségekről,
- a büntetés-végrehajtási ügyben őt megillető védelemhez való jogról,
- a végrehajtás során az őt megillető anyanyelv használatához való jogról,
- a büntetés-végrehajtási ügy irataiba és az egészségügyi dokumentációba való betekintéshez való jogról,
- a kapcsolattartás formáiról,
- a konzuli hatóságok értesítéséhez való jogról,
- az intézetben betartandó magatartási szabályokról, a fegyelmi felelősségről és a fegyelmi eljárás rendjéről,

- h) a kényszerítő eszközökről, a biztonsági intézkedésekről, különösen az elektronikus megfigyelési rendszer alkalmazására vonatkozó szabályokról,
- i) a büntetés, az intézkedés, valamint a szabálysértési elzárás kezdő és utolsó napjáról, valamint a feltételes szabadságra bocsátás, illetve ideiglenes elbocsátás esedékessége napjáról,
- j) a kártérítési felelősség rendjéről,
- k) az egészségügyi ellátáshoz való jogról,
- l) a betegjogok érvényesüléséről.

8.5. Az elítéltek megismerése és részlegre helyezése

A Bv. tv. új szabályozása eleget tesz egy már régóta jelenlévő szakmai igénynek, amikor egységes keretszabályba foglal egy új rendszert, amelyet **Kockázatelemzési és Kezelési Rendszernek** (a továbbiakban KEKR) nevezünk. A KEKR által elérendő cél egy olyan egységes kategorizálási és kezelési rendszer működtetése, amely a büntetés megkezdésétől a befejezéséig végigkíséri az elítéltet - már a letartóztatás szakaszában is - megfelelő információt szolgáltatva a szabadságvesztés alatti és a szabadulást követő jogkövető magatartása valószínűségére.

E szakmai alapú diagnosztikai és kezelési rendszer bevezetése megköveteli egy új, speciális célkitűzésű intézetnek, a **Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézetnek** (a továbbiakban KKMI) létrehozását, amely ellátja a szabadságvesztésre ítéltnek bv. szakmai szempontok szerinti kivizsgálását, a kockázat csökkentéséhez szükséges egészségügyi, pszichológiai, biztonsági és reintegrációs feladatok meghatározását.

A befogadási eljárás során azt az elítéltet, akit 18 hónapot meghaladó szabadságvesztésre ítélték, ha várható szabadulásáig legalább 12 hónap van hátra, a KKMI-ben kell befogadni. A kevesebb ítéleti idővel rendelkező és a letartóztatottak befogadása és kockázatelemzésének az elvégzése a helyi bv. intézetben, a **Befogadási és Fogvatartási Bizottságban** (a továbbiakban BFB) történik. A BFB az elítéltek egyéniesítését, progresszív rezsimrendszerbe helyezését, a reintegrációs céloknak leginkább megfelelő programokban való részvételük elősegítését megvalósító, helyi döntéshozó szakmai testület.

A kockázatelemzést és értékelését követően az elítéltet a számára kijelölt bv. intézet **befogadó részlegébe** kell helyezni, ahol legfeljebb tíz napig tartózkodhat. A befogadó részlegben tájékoztatni kell az elítéltet a kockázatértékelési összefoglaló jelentés tartalmáról, a javasolt visszaesési és fogvatartási kockázatot csökkentő reintegrációs programok igénybevételéről.

Az elítélt együttműködésével a bv. intézeti befogadást követően a kockázatértékelési összefoglaló jelentés alapján a befogadó részleg vezetője rögzíti az elítélt beleegyezésével elkészült **egyéniessített fogvatartási programtervet**, majd a **BFB az elítélt személyes meghallgatását követően nyolc napon belül dönt az elítélt rezsimbe helyezéséről és a bv. intézetben működő reintegrációs programokban történő részvételéről.**

9. Általános elhelyezési szabályok

A bv. szervezet feladata

- a szabadság-elvonással járó büntetések, intézkedések
- egyes büntetőeljárási kényszerintézkedések,
- a szabálysértési elzárás végrehajtása.

A feladatok végrehajtására az egyes bv. intézetekben kerül sor, a végrehajtásra kijelölt intézeteket az 55/2014 (XII. 5.) BM rendelet szabályozza.

9.1. Elkülönítés az elhelyezés során

A Bv. Kódex az elítélti jogok között rendelkezik arról, hogy *„biztosítani kell a fogvatartott higiéniai feltételeknek megfelelő elhelyezését”*.

Az elhelyezés során az elkülönítési szabályok betartása – kivételekkel – kötelező:

- a) a letartóztatottakat az elítéltektől és a többi egyéb jogcímen fogvatartottól,
- b) a különböző végrehajtási fokozatba tartozókat egymástól,
- c) a férfiakat a nőktől,
- d) a fiatalokat a felnőtt korúaktól,
- e) a katonákat a nem katonának minősülő elítéltektől,
- f) dohányzókat a nem dohányzóktól,
- g) a fekvőbetegeket az egészségesektől,
- h) a betegek közül a fertőzőket a nem fertőzőektől

Jogsabály a fentiekben foglaltakon túl, az elkülönítés egyéb szempontjait is meghatározhatja. **Ha az elítélttel szemben más ügyben büntetőeljárás folyik**, az elítéltet az ügyész, illetve a bíróság rendelkezése szerint kell elkülöníteni. Az elkülönítést külön körleten, ennek elkülönített részén, illetve külön zárkában vagy lakóhelyiségben kell végrehajtani.

9.2. Együttes elhelyezés, tartózkodás

A különböző végrehajtási fokozatú elítéltek együtt helyezhetők el:

- a kórteremben,
- a betegszobában,
- fertőző elkülönítőben,
- a gyógyító-terápiás részlegben,
- az átmeneti részlegben,
- drogprevenciós részlegen,
- pszichoszociális részlegen,
- HSR részlegen,
- anya-gyermek együttes elhelyezése esetén,
- fiatalok elítéltek részlegén,
- EVSZ alkalmazása esetén.

Együtt várlakozhatnak orvosi vizsgálatra és egészségügyi rendelésre. Együtt dolgozhatnak a munkahelyen.

Közösen vehetnek részt:

- általános iskolai és középiskolai oktatásban,
- felsőoktatásban
- szakmai képzésben,
- sportrendezvényeken,
- a kulturális rendezvényeken,
- szállítás és előállítás során,
- a vallási rendezvényeken.

Együtt tartózkodhatnak:

- szabad levegőn,
- közös étteremben.

9.3. Az elhelyezés módja

A büntetés-végrehajtási intézetben az elítéltek közvetlen elhelyezése (elszállásolása) céljára részleget, azon belül zárkákat és lakóhelyiségeket kell kialakítani. A részleg az intézet egyéb részeitől elhatárolt, zárkákat vagy lakóhelyiségeket magában foglaló területe.

A **zárka** az elítéltek elhelyezésére szolgáló olyan helyiség, amelynek nyílászárói (ajtaja és ablaka) a külön rendelkezésekben meghatározott biztonsági követelményeknek megfelelnek. A zárkában folyóvízzel ellátott mosdót, illetve – az ön vagy közveszélyes magatartást tanúsító elítéltek elhelyezésére kialakított zárka kivételével – elkülönített, lehetőség szerint önálló szellőzésű WC-t kell létesíteni.

Zárkában kell elhelyezni:

- a fegyház fokozatú, illetve általában a börtön fokozatú elítéltet,
- a biztonsági okból elkülönített elítéltet,
- az ideiglenesen befogadott elítéltet,
- a különleges biztonságú körletre, illetve zárkába helyezett elítéltet,
- letartóztatottat.

A **lakóhelyiség** annyiban tér el a zárkától, hogy a nyílászáróira biztonsági berendezés felszerelése mellőzhető, a tisztálkodáshoz szükséges folyóvizet, fürdőt, illetve WC-t körletenként is lehet biztosítani.

Lakóhelyiségben lehet elhelyezni:

- a fogház, kivételesen a börtön fokozatú elítéltet,
- az átmeneti csoportba helyezett elítéltet,
- az EVSZ hatálya alá tartozó elítéltet,
- a szabadságát töltő elítéltet.

Zárkára és lakóhelyiségre vonatkozó szabályok

A bv. intézetben az állandó elhelyezést biztosító zárkákon, illetve lakóhelyiségeken túlmenően **befogadó, egészségügyi, fegyelmi, az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító elítélt elhelyezésére szolgáló zárkát kell kialakítani, illetve kijelölni.** Az országos parancsnok engedélyével egyéb rendeltetésű zárkák és lakóhelyiségek is kialakíthatók. Az egyéb rendeltetésű zárkák és lakóhelyiségek az ott elhelyezett elítéltek sajátos helyzetére és különleges szükségleteire tekintettel létesíthetők. A bv. intézetben – a fogvatartottak összetételére figyelemmel – dohányzó, illetve dohányfüst-mentes zárkát (lakóhelyiséget) kell kijelölni.

A Bv. tv. rendelkezése alapján **az elítéltek közösen helyezhetők el, de ha erre lehetőség van, az elítéltet egyedül kell elhelyezni.**

A zárkában elhelyezett elítéltek számára személyenként fekhelyet, ülökét és mosdótálat (lavort) kell biztosítani. A zárkában (lakóhelyiségben) elhelyezett szekrényt az elítélt saját költségére lakattal lezárhatja, ennek kulcsát magánál tarthatja. Az elítélteket ágyneművel ellátva és legfeljebb egyemeletes ágyon kell elhelyezni, ettől eltérni csak rendkívül indokolt esetben lehet.

9.4. Élettér

A zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy **minden elítéltre hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.**

Az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet - függetlenül attól, hogy ezek leválasztása megtörtént-e - figyelmen kívül kell hagyni.

9.5. Egyéb helyiségek és létesítmények

A büntetés-végrehajtási intézet rendeltetésszerű működése, az elítéltek jogainak az érvényesítése egyéb helyiségek és létesítmények kialakítását, működtetését igényli. Erre tekintettel minden bv. intézetben kötelező kialakítani:

- orvosi rendelőt, betegszobát, fertőző elkülönítő szobát,
 - fürdőhelyiséget,
 - konyhát és a lehetőségek szerint közös étkezőhelyiségeket,
 - látogató helyiséget, a védővel, valamint más személyekkel történő hivatalos érintkezés céljára alkalmas helyiséget,
 - könyvtárat, a szabadidő eltöltésére, a közös foglalkozásra és a közös vallásgyakorlásra szolgáló helyiségeket,
 - a szabad levegőn való tartózkodásra alkalmas területet,
 - sportolásra alkalmas területet,
 - kondicionáló termet
- kell kialakítani.

A kijelölt intézetekben az elítéltek iskolai oktatásához, szakirányú képzéséhez tanterem.

10. Az általános elhelyezés speciális szabályai

10.1. Közüzemi ellátás

A bv. intézetnek gondoskodni kell:

- megfelelő minőségű és mennyiségű **ivóvízről**, (a vízellátás során a közegészségügyi szabályokat maradéktalanul be kell tartani);
- a körletek, zárkák (lakóhelyiségek) és egyéb - az elítelt által használt - helyiségek jó szellőztetéséről, **világításáról**;

Az áramellátást úgy kell kialakítani, hogy kívülről kikapcsolható legyen, továbbá a zárkában (lakóhelyiségben) a természetes fény vagy a mesterséges megvilágítás olvasásra alkalmas legyen. A zárkát (lakóhelyiséget) állandóan megvilágítani csak akkor szabad, ha azt a parancsnok biztonsági okból átmenetileg elrendelte.

- **a fűtési idény** - október 15-étől, április 15-ig tart (időjárástól függően ettől a parancsnok eltérhet), ha egymás követő 3 napon keresztül a napi középhőmérséklet $12\text{ }^{\circ}\text{C}$ meghaladja a PK szüneteltetheti a fűtést.

10.2. Szolgáltatások

Az elítelt **köteles a tisztálkodási felszerelés költségét megtéríteni**. Ez alól a szabály alól **kivételt képez az, ha az elítelt nem rendelkezik letéti pénzzel, ilyenkor az alapvető tisztálkodási felszerelést a bv. intézetnek kell biztosítania**.

Az elítelt köteles továbbá a jogszabályban meghatározott **többletszolgáltatások** igénybevételét megtéríteni, így különösen

- a kondicionáló terem használati díját;
- a hűtőszekrény használati díját;
- a vízmelegítő használati díját.

A kondicionálás céljából kialakított termék igénybe vételi díjának megtérítése a Bv. tv. új eleme, amellyel a bv. intézetek bevételeinek növelése a cél. Tekintettel arra, hogy az elítéltek reintegrációja miatt fontos a fizikai állapot megfelelő szinten tartása, a térítési díjakat nem a piaci árak alapján, hanem az elítéltek lehetőségeinek szem előtt tartásával kell megállapítani úgy, hogy az az átlagos elítelt számára is elérhető legyen. Azon elítéltek számára, akik nem tudnak fizetni a kondicionáló terem használatáért, vagy a bv. intézet nem rendelkezik ilyen lehetőséggel, az elítéltek más jellegű mozgásához a bv. intézetek a sétaudvarokon biztosítanak ingyenesen használható eszközöket, amelyek minden elítelt számára díjmentesen rendelkezésre állnak.

10.3. Az intézet tisztántartása

Az intézet tisztán tartásában csak olyan fogvatartott vehet részt, aki egyébként munkáltatásra is alkalmas.

Naponta kell elvégezni:

- a zárkák, lakóhelyiségek takarítását,
- az egészségügyi blokk takarítását, fertőtlenítését,
- a mosdók, vízkiöntők, WC-k takarítását, tisztántartását és az egészségügyi előírásoknak megfelelő fertőtlenítését,
- valamennyi helyiség padlózatának és berendezési tárgyainak portalanítását,
- a hidegpadrós helyiségek felmosását,
- a járdák és utak tisztán tartását.

Az udvarokat, vízelvezető árkokat, és az intézet egyéb területeit tisztán kell tartani. Télen gondoskodni kell a hó eltakarításától, a közlekedési utak, a járdák balesetveszélyességének megszüntetéséről.

A környezetvédelmi szabályok betartásával biztosítani kell a rovarok, a rágcsálók rendszeres irtását.

10.4. Az elítélt tisztálkodási lehetőségeinek biztosítása

Az elítéltek részére biztosítani kell a tisztálkodáshoz szükséges feltételeket, és meg kell követelni a személyi tisztasági előírások betartását.

Az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott részére az alapvető tisztálkodási cikkeket és felszereléseket biztosítani kell:

- **szappan;**
- **fogkefe, fogkrém, fogmosó pohár;**
- **WC-papír;**
- **nők részére egészségügyi vatta, tampon, egészségügyi betét;**
- **borotválkozási felszerelés;**

A házirend és a napirend szabályozásánál figyelembe kell venni, hogy az elítéltnak legyen ideje a tisztálkodásra, a szakáll és a haj ápolására. A hajvágást az erre a célra kialakított fodrázműhelyben kell elvégezni. A hajvágással lehetőleg hozzáértő – fodrász munkakörben foglalkoztatott – elítéltet kell megbízni, aki a munkáját a közegészségügyi szabályok betartásával köteles végezni.

A fegyelmi és az elkülönítő zárkában elhelyezett elítélt borotválkozását, hajvágását elítélt fodrásszal – felügyelet mellett – kell végeztetni.

Súlyosan beteg vagy a mozgásában korlátozott elítélt borotválását, hajápolását – felügyelet mellett – az elítélt fodrásszal kell végeztetni.

Az elítélt részére biztosítani kell, hogy a szükségleti cikkek vásárlására fordítható összegből az előírt tisztasági felszereléseket, kozmetikai cikket vásárolhasson

10.5. Ruházati ellátás

Az elítéltet az évszaknak megfelelő formaruhával, alsóruhával és lábbelivel kell ellátni. A formaruha nem lehet megalázó vagy lealacsonyító. A munka végzéséhez az elítéltnak munkaruhát, külön jogszabály szerint védőruhát és védőfelszerelést kell biztosítani. Az elítélt részére az intézet által biztosított felső ruházatán, továbbá a munkaruhán, az ágy- és más felszerelésen a **“BV”** jelzést fel kell tüntetni.

Az elítélt részére csak viselésre alkalmas, tiszta, megfelelő méretű ruházat és lábbeli, valamint használatra alkalmas és tiszta ágyfelszerelés adható ki.

A bv. intézet gondoskodik arról, hogy a használatban levő ruházat mindig tiszta, karbantartott állapotban legyen. Az elítélt viszont köteles a használatra kiadott ruhát megóvni, rendeltetés- szerűen használni és azon kisebb, szakértelmet nem igénylő javításokat elvégezni.

A bv. intézet gondoskodik az általa kiadott ruházat tisztításáról:

- a fehérneműt, törülközőt legalább hetenként egyszer,
- az ágyneműt kéthetenként kell tisztára cserélni,
- a munkaruházként használt felsőruházat cseréjét, mosását, tisztítását a szükséges
- időközönként kell elvégezni.

A ruházati cikkek viselése szempontjából megkülönböztetünk:

- **nyári időszakot és**
- **téli időszakot.**

A nyári időszak április 16-tól október 15-ig, a téli időszak pedig október 16-tól április 15-ig tart.

Az elítéltek ruházati ellátásának részletes normáit OP intézkedés és annak függeléke tartalmazza, mely az alábbi lehet:

- a felnőtt korú elítéltet **szürke színű zsávoly**
- a fiatalkorú elítélteket **zöld színű** felső formaruházattal,
- az intézet betegszobájában, a BV. Központi Kórházban, a Nagyfai Krónikus Utókezelő részlegben elhelyezett betegeket, az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben (továbbiakban: IMEI) Elme-megfigyelésre, elmeorvosászati és ideggyógyászati kivizsgálásra és kezelésre beutalt elítéltet **kórházi öltözettel** kell ellátni,
- az IMEI-ben elhelyezett kényszergyógykezelte, kóros elmeállapotúvá vált elítéltet **barna színű zsávoly** ruházattal kell ellátni.
- Amennyiben a helyi adottságok és a munkakörülmények indokolttá teszik, az időszaktól és a normában meghatározott ruhafajtától eltérést az országos parancsnokhelyettes engedélyezhet.

Speciális: a nők és a fiatalkorú elítéltek részére polgári jellegű formaruha is rendszeresíthető.

Saját alsó ruhanemű és lábbeli használata

Korábban az alsóruházat az alapellátáshoz tartozott, azonban ebben a költségtakarékos gazdálkodás érdekében változás történt. Ma főszabály szerint a fogvatartott saját fehérneműjét, harisnyáját, zokniját, hálóruháját, papucsát viselheti. Amennyiben a fogvatartott ezen ruházattal nem rendelkezik, azt az intézet biztosítja számára a munkadíja, rendszeres pénzellátása vagy letéti pénze terhére. Ha a fogvatartott nem rendelkezik munkadíjjal, nem részesül rendszeres pénzellátásban, vagy nem rendelkezik letéti pénzzel, a ruházatot az intézet saját költségvetése terhére köteles biztosítani.

Az elítélt a saját ruházata és lábbelije tisztántartásáról, javításáról saját költségén önmaga gondoskodik, illetve térítés ellenében, - ha ennek feltételei adóttak - kérelmére az intézet is elvégezheti.

Amennyiben a bv. intézet ideiglenesen nem tud formaruhát biztosítani az elítéltnak (pl: túlsúlyos alkat miatt nincs megfelelő méret), ennek idejére saját ruháját viselheti. Ilyen esetben viszont az elítélt saját ruhájának tisztítása az intézet feladata. Amennyiben a fogvatartott kéri, térítés ellenében (a fogvatartottak által igénybe vett többlétszolgáltatások díjáról szóló szakutasítás szerint) saját ruházatának tisztítása az intézetben és intézeten kívül is engedélyezhető.

Az intézet térítésmentesen gondoskodik az elítélt letétben levő ruházatának és lábbelijének a tisztán tartásáról és arról, hogy azok a szabadulás napjára lehetőleg viselésre alkalmas állapotban legyenek.

Fertőzőtt ruházat

Fertőzőtt ruházat esetén a fogvatartottól a fertőzőtt ruházatot, felszerelési termékeket el kell venni, azt elkülönítetten kell tárolni. A tárolás során a ruházatot olyan zsákban kell

elhelyezni, mely biztosítja, hogy a fertőzés ne terjedjen tovább. Az egészségügyi szakterület véleménye alapján gondoskodni kell a ruházati termékek fertőtlenítéséről, vagy a termékek megsemmisítéséről. A fertőtlenítést vagy megsemmisítést az intézet költségére kell végrehajtani.

10.6. Élelmezés

Az elítéltek közérzetét jelentős mértékben befolyásoló, a büntetés-végrehajtási intézet rendje és biztonsága szempontjából is kiemelkedően fontos tényező az élelmezés minősége, változatossága és mennyisége, emellett a megfelelő ellátás hozzájárul az egészségük, munkaképességük megőrzéséhez.

A fogvatartottak élelmezése a bv. intézet feladata. Részükre, legalább napi háromszori étkezést kell biztosítani, figyelembe véve:

- az általuk **végzett munka jellegét,**
- az **egészségi állapotukat** és
- az **életkorukat**
- **gyakorolt vallásukat.**

A fogvatartott részére **legalább napi egy alkalommal meleg ételt** kell biztosítani. Hideg étellel:

- rendkívüli esemény esetén **legfeljebb 3 napig** láthatók el, illetve
- higiénikusan csomagolva **átszállítás, előállítás során.**

A hideg étel fogyasztásához szükséges eszközöket (pl. konzervnyitó) a bv. intézet biztosítja. A fogvatartott részére orvosi javaslat alapján egészségügyi állapotának megfelelő (diétás, kímélő) ételt kell biztosítani. A mindenkor érvényben levő országos parancsnoki intézkedés rendelkezik részletesen a fogva tartottak részére a diétás étkezés biztosításáról.

Az étkeztetéssel kapcsolatos minőségi követelmények egyike az étrend változatossága. Összeállításánál célszerű figyelembe venni az elítéltek teljesíthető igényeit, javaslatait. Az étrend kialakításánál gondoskodni kell arról, hogy az elítéltek – **orvosi javaslat alapján,** a vonatkozó normakereten belül – **diétás vagy kímélő ellátásban** részesüljenek. Az élelmezésnél **az intézet lehetőségein belül figyelemmel kell lenni az elítélt vallási igényeire.** Ez egyrészt azt jelenti, hogy nem kényszeríthető olyan ételek elfogyasztására, amelyektől a vallása tiltja, másrészt az intézet köteles betartani a normakeretet, és csak az adott (beszerzési, technikai) lehetőségeken belül köteles elfogadható alternatívát jelentő ételek étrendbe állítására.

A büntetés-végrehajtási szabályokkal összhangban, lehetőség van arra, hogy az elítélt kiegészítse élelmezését. Erre módot ad az intézetekben rendszeresen biztosított vásárlás (kiétekezés), a csomagban beküldhető, a látogatás során behozható és helyben elfogyasztható élelmiszerek.

A hideg étel fogyasztásához szükséges eszközöket (pl. konzervnyitó) a bv. intézet biztosítja. A fogvatartott részére orvosi javaslat alapján diétás vagy kímélő ételt kell biztosítani. A mindenkor érvényben levő országos parancsnoki intézkedés rendelkezik részletesen a fogva tartottak részére a diétás étkezés biztosításáról.

A fogvatartottak élelmezése normaélelmezés keretében történik, amelyet térítés nélkül kell biztosítani. A fogvatartottak élelmezése történhet:

- külön a fogvatartottak ellátására kialakított konyháról,
- a személyi állománnyal közös konyháról,
- külső vállalkozó által üzemeltetett konyháról.

A fogva tartottat élelmezési normatípusba kell sorolni. Az elítéltet csak abban az esetben lehet a munkájának megfelelő élelmezési normába sorolni, ha ennek időtartama legalább a napi 4 órát meghaladja.

A munka jellegének megfelelő norma szerinti élelmezésben kell részesíteni a dolgozó fogva- tartottat:

- a munkanapokon, beleértve az állásidőt is,
- a munkában töltött napok közé eső pihenő- és munkaszüneti napokon,
- betegség vagy üzemi baleset esetén 3 napig, amennyiben az orvos más élelmezési normát nem ír elő,
- az évi fizetett szabadság alatt, ha azt az intézetben tölti,
- ha iskolai oktatásban vesz részt, továbbá a vizsgákra felkészülés és a munka alóli felmentés idejére.

Meg kell szüntetni a dolgozó norma szerinti élelmezést:

- a munkából leváltást követő naptól,
- a szállítás, átszállítás idejére,
- a magánelzárás idejére, amennyiben nem engedték, hogy alatta dolgozzon.

Az intézet sajátosságai, a házirend, a munkáltatási szabályzat, valamint a Biztonsági Szabályzat rendelkezései figyelembe vételével a parancsnok szabályozza:

- a napi, illetve következő nap, vagy napok étkezési létszámának leadását az élelmezési norma és a létszámváltozás figyelembe vételével,
- a tálalási létszámjelentés elkészítését,
- az étkezési és tálalási létszámjelentés elkészítésének, egyeztetésének, továbbításának idejét és helyét.

Az étel kiosztása csak felügyelet mellett történhet!

Biztosítani kell az azonos mértékű adagolást. A megmaradt készételek kiosztásáról haladéktalanul gondoskodni kell (3 órán belül ki kell osztani). A készételek 5 órán túl emberi fogyasztásra felhasználni nem szabad!

10.7. A szükségleti cikkek vásárlása

Az elítélt munkadíjából és a szabadon felhasználható letéti pénzéből – a bv. intézet parancsnoka által meghatározott időben és módon – az alapmunkadíj ötszörösének megfelelő összegének a rezsimbesorolásának megfelelő mértékéig szükségleti cikket vásárolhat.

A bv. intézet parancsnoka a helyi sajátosságok figyelembe vételével intézkedésben szabályozza a szükségleti cikkek vásárlásának rendjét, idejét, a vásárolható cikkek körét (az utóbbinál a biztonsági szempontokat is figyelembe kell venni).

A szükségleti cikkek vásárlása esetében az elítéltnak előnyben kell részesíteni a tisztasági és tisztító szereinek megvásárlását.

A jogszabály a vásárlásra költendő összeg tekintetében végrehajtási rend és a munkában való részvétel alapján differenciál az alábbiak szerint:

- **a dolgozó elítélt** - a tartásra fordított költségekhez való hozzájárulás, szabadulásra kötelezően tartálékolandó összeggel és a letiltások összegével csökkentett munkadíja -:
- **70-90-100%-ának** megfelelő összegért vásárolhat – rezsikategóriájának függvényében fogházban, átmeneti csoportban,

- **60-80-100%-**ának megfelelő összegért vásárolhat - rezsikategóriájának függvényében börtönben,
- **50-75-100%-**ának megfelelő összegért vásárolhat - rezsikategóriájának függvényében a fegyházban.
- **a nem dolgozó elítélt** – a letéti pénze terhére vásárolhat.

Korlátozás nélkül vásárolhat szükségleti cikket a várandós nő vagy a kisgyermekes nő a gyermeke születésével kapcsolatos társadalombiztosítási juttatásból, ameddig a gyermek a bv. intézetben vele van elhelyezve.

Az elítélt a szükségleti cikkek vásárlására meghatározott összegen felül – a letéti pénze terhére, amennyiben a bv. szerv felé nincs fennálló tartozása – engedéllyel megvásárolhatja a bv. intézetben magánál tartható tárgyakat, hozzátartozójának ajándékot vásárolhat, szabadulása előtt a polgári ruházatát kiegészítheti.

Az elítélt tényleges szükségletét meghaladó készletek felhalmozását meg kell előzni. Az elítélt a zárkában (lakóhelyiségben) a szükségleti cikkeket a tisztasági és a közegészségügyi előírások betartásával köteles tárolni

Nem vásárolhat:

- alkohol tartalmú italokat vagy azzal töltött édességet
- ecet, bors, őrölt paprika
- szemes vagy őrölt kávé
- hajtógázzal működő termékeket
- olyan terméket, mely saját vagy más életét, testi épségét veszélyezteti

10.8. A fogvatartottak egészségügyi ellátása

A fogvatartottak egészségi állapota, egészségük védelme, valamint betegségük esetén megfelelő gyógykezelésük és gondozásuk kiemelkedő jelentőséget kap a nemzeti és nemzetközi szabályokban. **Magyarország Alaptörvénye XX. cikkében rögzíti, hogy „mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez”, a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (CPT) alapelvei megfogalmazása szerint a fogvatartottak ugyanolyan szintű egészségügyi ellátásra jogosultak, mint bárki a társadalomban a szabadon élők között.**

Az elítéltek egészségügyi ellátására általában az egészségügyi és társadalombiztosítási jogszabályok az irányadók, a Bv. tv. az elítéltek sajátos helyzetéből fakadó, ettől **eltérő rendelkezéseket tartalmazza.**

10.8.1. Gyógyszerrel és gyógyászati segédeszközzel történő ellátás

A társadalom részéről elvárás, hogy a fogvatartottak minél nagyobb részben viseljék a fogva tartásuk költségeit, amelynek része a gyógyszerrel történő ellátásuk is. A Bv. tv. ezért úgy szabályoz, **hogy a munkavégző-képesség megőrzése, helyreállítása alapesetben a dolgozó által finanszírozandó költség. A gyógyszerköltségek levonására a dolgozó, munkadíjjal rendelkező fogvatartottak esetében van lehetőség.** Térítésmentesen kap gyógyszert és gyógyászati segédeszközt a várandós elítélt, valamint az anya-gyermek részlegen elhelyezett gyermek, illetve a letéti pénzzel, jövedelemmel nem rendelkező, továbbá a közgyógyellátásra ellátásra jogosult elítélt. A gyógyításhoz szükséges gyógyszert és mennyiségét, valamint a gyógykezelés időtartamát a bv. orvos határozza meg. Az egészségügyi osztály gondoskodik arról, hogy a fogvatartott az orvos által elrendelt gyógyszert időben megkapja. A gyógyszer osztása csak felügyelet mellett

történhet! A fogvatartott csak a bv. orvos írásos engedélye alapján tarthat magánál gyógyszert.

10.8.2. Betegjogok

Az egészségügyről szóló törvényben (a továbbiakban: Eü. tv.) biztosított betegjogok az elítélteket is megilletik, azonban a büntetés-végrehajtási jogviszonyból eredő módosulásokkal.

Az **önrendelkezési jog** gyakorlása keretében a beteg szabadon döntheti el, hogy kíván-e egészségügyi ellátást igénybe venni, illetve annak során mely beavatkozások elvégzésébe egyezik bele, illetve melyeket utasít vissza.

A Bv. tv. az elítélt egészségügyi ellátása visszautasításával kapcsolatos **önrendelkezési jogát korlátozza** a *közösség és az elítélt saját egészsége védelmében az azt veszélyeztető, illetve közvetlen veszélyeztető állapot fennállása és a sürgős szükség esete*, valamint a felmerülő *közegészségügyi-járványügyi érdek*. A sürgős szükség az egészségi állapotban bekövetkezett olyan változás, amelynek következtében azonnali egészségügyi ellátás hiányában a beteg közvetlen életveszélybe kerülne, illetve súlyos vagy maradandó egészségkárosodást szenvedne. A veszélyeztető állapot az, amelyben az azonnali intézkedés hiánya a beteg vagy más személy életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül fenyegető helyzetet eredményezne, illetőleg a környezetére közvetlen veszélyt jelentene. Az önrendelkezési jog egyik részjogosítványa az egészségügyi beavatkozások elvégzésébe beleegyezés, illetve a beleegyezés visszavonásának lehetősége. Ezt a lehetőséget a Bv. tv. is biztosítja az elítéltek számára, azonban az indokolatlan szállítások, a visszaélések megelőzése érdekében abban az esetben, ha a beleegyezés visszavonása alapos ok nélkül történt, az elítélt kötelezhető az ezzel kapcsolatban felmerült és indokolt költségek megtérítésére.

10.8.3. Orvosválasztás joga

A büntetés-végrehajtási jogviszonyból eredően **korlátozódik az elítélt azon joga, hogy egészségügyi szolgáltatót, illetve orvost válasszon. Az elítélt egészségi állapotának megfelelő gyógyító-megelőző ellátását ugyanis elsősorban a büntetés-végrehajtási szervezet keretei között kell biztosítani.** Az elítélt elsődlegesen a bv. intézetben, ha az ottani ellátás nem elegendő, a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházban, a Szegedi Fegyház és Börtönben működő Krónikus Utókezelő Részlegen vagy az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben nyújtott ellátást köteles igénybe venni. Előfordul, hogy a megfelelő egészségügyi ellátás a büntetés-végrehajtási szervezet intézményrendszerén belül nem biztosítható, ebben az esetben a bv. orvos vagy a bv. egészségügyi szerve gondoskodik arról, hogy az elítélt civil egészségügyi intézményben részesüljön megfelelő és kötelező, a társadalombiztosítás által finanszírozott ellátásban. Civil egészségügyi intézmény térítésköteles szolgáltatását ugyanis csak akkor veheti igénybe az elítélt, ha azt a bv. intézet parancsnoka engedélyezi és az elítélt a szállítással együtt a várható költségeket megelőlegezi, az egészségügyi intézmény pedig vállalja a szolgáltatást.

10.8.4. Sürgősségi orvosi ellátás

Elsősorban a bv. orvosnak kell elvégeznie, de ha az ellátásra munkaidőn túl vagy munkaszüneti napon van szükség, akkor a készenléti szolgálatot teljesítő orvos, illetve háziorvosi ügyeleti szolgálat, a sürgősségi ügyeleti szolgálat vagy a mentőszolgálat biztosítja az ellátást. Orvosi javaslatra – ha a bv. egészségügyi szerv nehezen érhető el, és a bv. intézetben nem biztosítható a megfelelő ellátás – az elítéltet a legközelebbi kötelező ellátást biztosító egészségügyi intézménybe kell szállítani.

10.8.5. Az egészségügyi ellátás belső szabályai

A fogvatartott egészségügyi állapotának megfelelő gyógyító-megelőző ellátását biztosítja:

- a bv. intézet orvosa (egészségügyi osztály),
- a bv. egészségügyi intézetek (Bv. Központi Kórháza, Nagyfai Krónikus Utókezelő Részleg, Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet).

A fentiek egészségügyi ellátását **a fogva tartott köteles igénybe venni.**

Beutalás

A nem a bv. szervezet kezelésében levő egészségügyi intézetek igénybevétele esetén, amennyiben a fogvatartott megfelelő egészségügyi ellátása a bv. szervezet keretein belül nem lehetséges, a **bv. intézet** az előírásnak megfelelő és TAJ-számmal ellátott **orvosi beutalóról köteles gondoskodni.**

Tájékoztatás, felvilágosítás

A fogvatartott **jogosult megismerni** - a fogvatartás alatt keletkezett - **egészségügyi dokumentációban szereplő adatait.** A fogvatartottat a bv. orvos köteles felvilágosítani az egészségi állapotáról, orvosi beavatkozások szükségességéről, az ellátás folyamatáról és várható kimeneteléről, a javasolt életmódról.

Orvosi rendelésre jelentkezés

Azt a fogvatartottat, aki egészségügyi panasszal jelentkezik, a felügyelő által készített jegyzékbe fel kell venni, és a legközelebbi orvosi rendelésre elő kell állítani. A fegyelmi zárkában elkülönített vagy magánelzárást töltő fogvatartottakat az ápoló naponta, az orvos legalább heti egy alkalommal a helyszínen ellenőrzi, és észleléseit dokumentálja.

A bv. orvos a fogvatartott egészségi állapotára figyelemmel kezdeményezheti:

- a zárkában (lakóhelységben) való fekvést,
- az általánosanál kedvezőbb tisztálkodási lehetőségek biztosítását,
- saját lábbeli, illetve alsóruházat viselését,
- meghatározhatja az ápolás egyéb sajátos módját,
- írásban javasolhatja a fogva tartott kímélő, pót-, illetve diétás ételmezésben részesítését.

Az ételmezési szakterület köteles a javasolt ételmezésben részesíteni a fogvatartottat.

Szállítás

Ha a beteg fogvatartottat szállítani kell, a szállítás módját az orvos határozza meg. A beutaló kiállítását követően értesíti a bv. intézet illetékes vezetőjét a szállításhoz, az esetleges elhelyezéshez szükséges intézkedések megtétele végett. Körszállítással kizárólag az a beteg fogvatartott szállítható, akinél a körszállítás nem okoz állapot-rosszabbodást, illetve ezen idő alatt nem szorul orvosi, illetve ápolási kezelésre. Amennyiben a fogvatartott a körszállítás ideje alatt gyógyszerellátásra szorul - a bv. orvos írásos utasítása alapján - arról a szállítmányvezető gondoskodik.

Szűrővizsgálatok

Évente részt kell venniük:

- tüdőszűrésen (ernyőképszűrés)
- fogászati szűrésen
- a nőknek nőgyógyászati szűrésen

11. Szabadítási eljárás

11.1. A szabadítás

A szabadítás valamennyi formájának közös jellemzője, hogy **az elítélt a bv. intézet elhagyásával visszaszerzi személyes szabadságát és visszanyeri mindazokat az állampolgári jogait, amelyek gyakorlásában a szabadságvesztés korlátozta, vagy amelyek ez idő alatt szüneteltek** – hacsak ügydöntő határozat, vagy jogszabály további korlátozásokat nem tartalmaz – ezenkívül **megszűnnek büntetés-végrehajtási kötelezettségei és jogai.**

11.2. A szabadítás ideje és szabályai

Azt az elítéltet

- aki szabadságvesztését kitöltötte, annak **utolsó napján**,
- akit feltételes szabadságra bocsátottak, annak **esedékessége napján**, kivéve, ha a nem jogerős végzés ellen az ügyész az esedékesség napjáig fellebbezést jelentett be,
- akinek szabadságvesztését félbeszakították, a **határozat megérkezésének napján vagy a határozatban megjelölt napon**,
- akinek a szabadságvesztés hátralévő részét kegyelemből elengedték vagy mérsékeltek, a **jogszabályban vagy a kegyelmi döntésben megállapított napon**,
- akinek ügyében a Kúria felülvizsgálati eljárás, illetve a törvényesség érdekében lefolytatott jogorvoslati eljárás vagy jogegységi eljárás keretében szabadlábra helyezéséről határoz, a Kúria **határozata kihirdetésének napján** szabadon kell bocsátani.

Nem szabadítható az elítélt, ha további szabadságvesztés, letartóztatás, elzárás, kiadatási letartóztatás, ideiglenes kiadatási letartóztatás, átadási letartóztatás, ideiglenes átadási letartóztatás, ideiglenes végrehajtási letartóztatás, szabálysértési elzárás, illetve idegenrendészeti őrizet vár végrehajtásra **(végrehajtásra váró fogvatartás van elrendelve).**

A szabadon bocsátást megelőző szabadítási eljárás legfeljebb két munkanapig tarthat. Az elítéltet olyan időpontban kell szabadítani, hogy - az utazási körülményeket figyelembe véve - lehetőleg még ugyanazon a napon a lakó- vagy tartózkodási helyére megérkezzen.

11.3. Értesítés a szabadításról

A szabadon bocsátásról három napon belül értesíteni kell:

- az első fokon eljáró bíróságot vagy az összbüntetésről első fokon határozatot hozó **bíróságot**,
- a szabaduló lakó- vagy tartózkodási helye szerint **illetékes rendőrkapitányságot**,
- gondokság alá helyezett szabaduló esetében a **gondnokot**.

A szabadítást közlő értesítés a 141. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *d)* pontja esetén tartalmazza

- az elítélt nevét, születési idejét és helyét, anyja nevét,
 - az első fokon eljáró bíróság megnevezését és ügydöntő határozatának számát,
- a bűncselekmény megnevezését,
- a szabadságvesztés tartamát,
- a szabadulás napját,
- összbüntetésnél az összbüntetésbe foglalt ügydöntő határozatokat hozó első fokú bíróságok megnevezését, ügydöntő határozataik ügyszámát, keltét, a szabadságvesztés tartamát és lejárátát,

- feltételes szabadságra bocsátáskor a szabadságvesztés utolsó napját, a feltételes szabadság kezdő és lejárat napját, az engedélyező bíróság megnevezését, a határozat számát,
- kegyelem esetén a határozat számát és rendelkező részének tartalmát.

Feltételes szabadságra bocsátáskor a feltételes szabadságra bocsátásról döntést hozó **bv. bírót**, a feltételes szabadságra bocsátás mellett elrendelt pártfogó felügyelet esetén az elítélt lakó- vagy tartózkodási helye szerint **illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt** is értesíteni kell. **A bv. intézetnek az elítélt soron kívüli szabadítása érdekében faxon, elektronikus úton érkezett értesítéseket a rendelkezésre jogosult bírósággal, ügyességgel haladéktalanul, rövid úton egyeztetni kell**, egyidejűleg kérni kell az eredeti irat soron kívüli megküldését. Az elítéltet az egyeztetés esetleges sikertelensége esetén is szabadítani kell. A fenti eljárást kell alkalmazni minden postai úton sérülten, bontottan érkezett vagy kétes eredetű, esetleg nem egyértelmű rendelkezést tartalmazó iratok esetében is.

11.4. Eljárás szabadulás esetén

A szabadítási eljárás során az elítéltnak ki kell adni a letétben lévő tárgyait, valamint letéti és keresményi pénzét, melyek átvételét az elítéltnak aláírásával igazolnia kell. A szabaduló elítélt érték- és egyéb letéti tárgyait átveszi. Az átvételt a szelvényen aláírásával elismeri. A letéti pénzét (és elszámolt munkadíját) a szabaduló elítéltnak pénztárbizonylaton kell kiadni. Az átvétel tényét a pénztárbizonylatra az elítélt aláírásával ismeri el.

11.5. A szabadulási igazolás

- a szabaduló nevét, születési idejét és helyét, az anyja nevét,
- a szabadulás utáni lakó- vagy tartózkodási helyét,
- a bírósági ügydöntő határozat adatait (ügyszám, a kiszabott büntetés és a közügyektől eltiltás tartama),
- a szabadítás jogcímét és időpontját,
- a jelentkezési kötelezettségeket,
- a pártfogó felügyelet lejártának napját, és a bíróság által megállapított külön magatartási szabályokat,
- feltételes szabadságra bocsátás esetén a szabadságvesztés végrehajtásának utolsó napját, a feltételes szabadság lejártának napját, az engedélyező bíróság megnevezését, a határozat számát,
- a szabadságvesztés végrehajtásának idejét,
- a szabadságvesztés végrehajtása alatt a munkáltatásban részt vett elítélt által betöltött munkaköröket, azok időtartamát, és - öt évre visszamenőleg - az évenkénti munkadíját, tartalmazza.

Ha szabadulónak nincs pénze, akkor segély: utazási (MÁV) és készpénz ami az alapmunkadíj 10%-a. Ha nincs ruhája az évszaknak megfelelő ruházatot kell biztosítani, + tiszta ruhát kell kiadni.

12. A fiatalkorúakra vonatkozó speciális szabályok

12.1. Bevezetés

A fiatalkorúaknak a felnőttekétől eltérő büntetőjogi megítélését, büntetés-végrehajtási kezelését életkori sajátosságaik indokolják. Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül, hogy a fiatalkor a társadalmi követelményekhez való alkalmazkodási készség kialakulásának a szakasza. Ebből is következik, hogy a még lezárulatlan jellembeli, biológiai és szociális fejlődésük, kialakulóban lévő személyiségük lehetővé, egyben szükségessé teszi a büntetés reintegrációs jellegének erősítését a represszív elemekkel szemben.

Ezt fejezi ki a Btk. 106. § (1) bekezdése: „a fiatalkorúval szemben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon, erre tekintettel az intézkedés vagy büntetés megválasztásakor a fiatalkorú nevelését és védelmét kell szem előtt tartani”.

12.2. Büntetőjogi szabályok

Btk. 105. § (1) bekezdése értelmében: *„Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem”.*

12.2.1. A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható büntetések speciális szabályai

A büntető kódex a fiatalkorú esetében is – a felnőttkorúakhoz hasonlóan – büntetésekről és mellékbüntetésről rendelkezik.

A fiatalkorúakkal szemben a következő büntetések alkalmazhatók:

(határozott ideig tartó) szabadságvesztés
elzárás
közérdekű munka
pénzbüntetés
foglalkozástól eltiltás
járművezetéstől eltiltás
kitiltás
sportrendezvények látogatásától való eltiltás
kiutasítás

Szabadságvesztés

Büntetésként **fiatalkorúval szemben tehát nem szabható ki életfogytig tart szabadságvesztés**. A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható büntetések közül a szabadságvesztésre, az elzárásra, a közérdekű munkára, a pénzbüntetésre, a kitiltásra és a kiutasításra vonatkozó törvényi szabályozás speciális rendelkezéseket tartalmaz. A foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és a sportrendezvények látogatásától való eltiltás esetében ugyanakkor nincs a felnőttekétől eltérő speciális rendelkezés.

Az elzárás: „A fiatalkorúval szemben kiszabható elzárás legrövidebb tartama három nap, leghosszabb tartama harminc nap.”

Az elzárás az általános szabályok szerint öt naptól kilencven napig terjedhet. A szabadságvesztéshez hasonlóan **fiatalkorúak esetén** az elzárás tekintetében is indokolt a

főszabálytól eltérni, ezért a törvény az **elzárás legrövidebb tartamát** – fiatalkorú terheltre nézve – **három napban** állapítja meg. Az elzárás **leghosszabb tartama** a szabadságvesztés legrövidebb tartamához (**egy hónap**) igazodik.

A közérdekű munka

„Fiatalkorúval szemben közérdekű munkát akkor lehet kiszabni, ha az ügydöntő határozat meghozatalakor tizenhatodik életévét betöltötte.”

A Munka Törvénykönyve szerint munkaviszonyt munkavállalóként az létesíthet, aki tizenhatodik életévét betöltötte.

A pénzbüntetés

„Fiatalkorúval szemben pénzbüntetést akkor lehet kiszabni, ha önálló keresete, jövedelme vagy megfelelő vagyona van.”

A kiutasítás

Kiutasításnak fiatalkorúval szemben akkor lehet helye, ha

- a) vele szemben tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztést szabtak ki,
- b) az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné, és
- c) nem sérül a családi élet tiszteletben tartásához való joga.”

A törvény a fiatalkorúakra vonatkozóan, a korábbi szabályozáshoz hasonlóan, a kiutasítás szabályait a felnőtt elítéltekhez képest kedvezőbben állapítja meg. A korlátozás értelmében fiatalkorúval szemben kiutasításnak csak tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehet helye, ha az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné, és ha nem sérül a fiatalkorú családi élet tiszteletben tartásához való joga.

A közügyektől eltiltás

Fiatalkorút csak egy évet meghaladó szabadságvesztés kiszabása esetén lehet a közügyektől eltiltani.”

Kitiltás

A megfelelő családi környezettel rendelkező fiatalkorú nem tiltható ki arról a településről, amelyben családjá él.”

A fiatalkorúak esetében fontos szerepe van a családi kötelek megtartásának, ezért a törvény nem teszi lehetővé a kitiltást arról a településről, amelyben a fiatalkorú családjá él

12.2.2. A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható intézkedések speciális szabályai

Fiatalkorúval szemben intézkedésként javítóintézeti nevelés is alkalmazható.

„Javítóintézeti nevelés mellett nem szabható ki szabadságvesztés, elzárás vagy közérdekű munka.”

A korábbi szabályokhoz hasonlóan a törvény is megállapítja, hogy a fiatalkorúak vonatkozásában az általános szabályokhoz képest egy további intézkedés, javítóintézeti nevelés is alkalmazható.

A próbára bocsátás

Fiatalkorúval szemben próbára bocsátásnak bármely bűncselekmény esetén helye van.

A próbaidő tartama egy évtől két évig terjedhet.

A jóvátételi munka:

Fiatalkorúval szemben jóvátételi munkavégzés akkor írható elő, ha az ügydöntő határozat meghozatalakor tizenhatodik életévét betöltötte.”

A javítóintézeti nevelés:

Javítóintézeti nevelést a bíróság akkor rendel el, ha a fiatalkorú eredményes nevelése érdekében intézeti elhelyezése szükséges. Javítóintézeti nevelés nem rendelhető el azzal szemben, aki az ügydöntő határozat meghozatalakor huszadik életévét betöltötte.

A javítóintézeti nevelés tartama egy évtől négy évig terjedhet.

12.3. A szabadságvesztés tartama fiatalkorú esetén

A szabadságvesztés **törvényi (generális) minimuma 1 hónap. A törvényi maximum attól függ, hogy az elkövetéskor a fiatalkorú a 16. évet betöltötte-e, illetve, hogy a Különös Részben megjelölt büntetési tételkeret felső határát a törvény hány évben határozza meg.**

- <i>életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén 10 év</i> - <i>5 évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén 5 év</i>	16 év ALATT
16 év FELETT	- <i>életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel büntetendő bűncselekmény halmazati és ismételt elkövetése esetén 20 év</i> - <i>életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel büntetendő bűncselekmény esetén 15 év</i> - <i>10 évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén 10 év</i> - <i>5 évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény halmazati és ismételt elkövetés esetén 7 év 6 hónap</i> - <i>5 évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén 5 év</i>

13. A büntetőjogi, a szabálysértési és a rendbírság helyébe lépő elzárás szabályai

13.1. Az elzárás végrehajtásának jogforrásai

- Bv. tv. 273–279., 432–433. §)
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 57/2014. (XII. 5.) BM rendelete szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól

A magyar szankciórendszerben az elzárás a szabadságvesztés, mint legsúlyosabb büntetés, és a szabadságelvonással nem járó szankciók közötti áthidaló szerepet tölt be. Elzárást csak törvény állapíthat meg és csak bíróság szabhat ki tárgyaláson, melyet a végrehajtására kijelölt bv. intézetben hajtanak végre. A hatályos Btk. és a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) az elzárás és végrehajtása területén lényeges változásokat vezetett be. Mindezek eredményként a kiszabás jogcíme szerint ötféle elzárásról beszélünk.

13.2. Az elzárás fajtái

Büntetőjogi elzárás: kisebb súlyú bűncselekmények elkövetése esetén szabható ki, tartama minimum 5 nap, maximum 90 nap (Btk. 33., 46. §). Fiatalkorúak esetén minimum 3, maximum 30 nap (Btk. 111. §).

Szabálysértési elzárás: legrövidebb ideje 1 nap, leghosszabb ideje 60 nap, halmazati büntetés esetén 90 nap fiatalkorú esetén 30, illetve 45 nap. Szabálysértési elzárás kiszabását a Szabs. tv. 13. tényállás (pld. magánlaksértés, rendzavarás, garázdaság, tiltott prostitúció, járművezetés az eltiltás tartama alatt, önkényes beköltözés) esetében teszi lehetővé, melyeket külön fejezetben szabályoz. Szabálysértések vonatkozásában az elzárás kivételes büntetési nem.

Pénzbírság helyébe lépő szabálysértési elzárás: a pénzbírság a szabálysértések esetén alkalmazható általános büntetési nem. Ezt meg nem fizetése esetén a bíróság elzárásra változtatja. A pénzbírság minimális összege 5 ezer, maximális 150 ezer forint, az átváltás napi tétele 5 ezer forint.

Közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárás: a közérdekű munka a szabálysértések terén vagylagos büntetési nem, tartama legalább 6 óra és legfeljebb 180 óra. Amennyiben az elkövető munkakötelezettségének (vagy annak egy részének) nem tesz eleget, a bíróság elzárásra változtatja. Hat óra munka egy nap elzárásnak felel meg.

Rendbírság helyébe lépő elzárás: a bíróság által a büntetőeljárás során kiszabott rendbíróságot (Be. 127. §) meg nem fizetése esetén a bíróság elzárásra változtatja. Ennek során ezer forinttól ötezer forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárást kell számítani; a rendbírság helyébe lépő elzárás egy napnál rövidebb és száz napnál hosszabb nem lehet.

13.3. Az elzárás szabályai

Az elzárás kapcsán speciális fogvatartotti csoportról beszélünk, melyre nézve a szabadságvesztéstől eltérő szabályozást tartott indokoltnak a jogalkotó.

Ezek közül a büntetőjogi elzárásra vonatkozó szabályok a Bv. tv. VII. fejezetébe kerültek, illetve a törvény III. (Elzárás végrehajtásának elhalasztása), XXXII. (Rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtása) és XXXIII. (Szabálysértési elzárás végrehajtása) fejezetei is tartalmazzak rendelkezéseket.

A Bv. tv. elzárásokra vonatkozó rendelkezései közül a büntetőjogi elzárás az általános, amelyhez viszonyítva a rendbírság helyébe lépő, illetve a szabálysértési elzárás szabályai a különösek.

Az elzárás végrehajtására (amennyiben külön rendelkezést nem tartalmaz a jogszabály) **alapvetően a fogház fokozatra érvényes szabályok az irányadók.** Ebből következik, hogy az elzárás hatálya alatt állókat megilletik mindazon jogok és terhelik mindazon kötelezettségek, mint amelyek az egyéb fogvatartotti kategóriákra is irányadók.

Az általános elkülönítési szabályok betartása mellett az elzárásra ítélték (büntetőjogi elzárás) és a szabálysértési elzárás hatálya alatt állók (elkövetők), valamint a rendbírság helyébe lépő elzárás hatálya alatt állók (elzárásra kötelezettek) **együttesen helyezhetők el.** Ez azt jelenti, hogy a fentebb ismertetett elzárások között a jogalkotó nem tart indokoltnak olyan különbségeket, mint a jogerős elítéltek esetében a végrehajtási fokozatok között mutatkozó eltérések.

- Az elzárást töltők kötelezettségei azonosak más fogvatartotti kategóriákkal, azzal az eltéréssel, hogy míg a büntetőjogi elzárásra ítélt és a szabálysértési elzárás elkövetője **tankötelezettségének** fennállása esetén köteles általános iskolai tanulmányokat folytatni, addig a rendbírság helyébe lépő elzárásra ítélt erre nem kötelezhető.
- Az elzárást töltők jogai vonatkozásában már több az eltérés. Ezek sorában az egyik az, hogy az **elzárást töltők saját ruhájukat viselhetik.** Ez a jog fontossá teszi az elkülönítési szabályok betartását, különösen olyan intézetek esetében ahol letartóztatást hajtanak végre.
- Az **elzárásra ítélt és a szabálysértés elkövetője** kapcsolattartási joga érvényesítése során **látogatót havonta két alkalommal**, míg a **rendbírság helyébe lépő elzárásra kötelezett három alkalommal fogadhat.**
- Az **elzárást töltők hetente kaphatnak csomagot**, illetve az elzárásra ítélt és a szabálysértési elzárás elkövetője részére heti négy óra, míg a rendbírság helyébe lépő elzárásra kötelezett számára heti nyolc óra **kimaradás** engedélyezhető.
- Valamennyi elzárást töltőre vonatkozó közös szabály, hogy **húsz napot meghaladó elzárás esetén a kimaradás összevontan is kiadható**, azonban az elzárást töltő kimaradásra nem jogosult, ha ellene büntetőeljárás indul, abban az esetben sem, ha az intézetelhagyással kapcsolatos szabályokat bármilyen módon megsérti, illetve egy éven belül újabb elzárást tölt.

E szabályok tükrözik, hogy az elzárást töltők a társadalomra kevésbé veszélyes cselekményeket követtek el és nyilvánvaló az a jogalkotói szándék, hogy ezek a fogvatartottak családi, társadalmi kapcsolatukat fenn tudják tartani, ugyanakkor beépíti azokat a fékeket, amelyek a végrehajtás alatt jogsértő magatartást tanúsítókat kizárja ezekből a lehetőségekből.

Az elzárást töltőkre nem vonatkozik a munkakötelezettség, a munkavégzés számukra jogosultság. Ennek oka az elzárás rövid tartamában van. Ugyanakkor, ha sor kerül a munkába állításra, az elzárást töltőt az egyéb szabadságvesztésre ítélttel azonos bérezés illeti meg, valamint munkaruházattal kell ellátni. Az elzárást töltő külső munkában is részt vehet. **Az elzárást töltők kivétel nélkül gyakorolhatják választójogukat.** Továbbá e célból részükre – szükség esetén – három nap félbeszakítást kell engedélyezni.

Az elzárást töltők jutalmazása és a fegyelmi felelősségre vonása eltér az általános szabályoktól.

13.4. Jutalmazás és fenyítés, biztonsági részleg

Jutalmazások: dicséret, személyes szükségletre fordítható összeg növelése, rendkívüli kimaradás, ami az elzárás tartamába beszámít.

Fenyítések: feddés, személyes szükségletre fordítható összeg csökkentése, kimaradás három alkalomra történő megvonása, öt napig terjedhető magánelzárás, amelynek során engedélyezhető, hogy az elzárásra ítélt dolgozzon.

A **biztonsági intézkedések** közül az elzárást töltővel szemben a **nem alkalmazható a biztonsági zárkába, illetve részlegre helyezés.**

13.5. A halasztás és a félbeszakítás szabályai

Az elzárás félbeszakításának szabályai

- Az intézetparancsnoki hatáskörben adható félbeszakítás harminc napig terjedhet. Az elzárást töltő kórházi gyógykezelése esetén (ha az külső egészségügyi intézményben történik) a bv. intézet parancsnokának a gyógykezelés tartamára az elzárást félbe kell szakítania. Az elzárást az elítélt kérelmére vagy hivatalból félbe kell szakítani a várandósság tizenkettedik hetét követően a gyermek egy éves koráig. Ennek feltétele, hogy az anya a gyermekét saját háztartásában gondozza, illetve gyermekgondozási díjban részesül. Ez utóbbi esetben legfeljebb egy évig terjedhet a félbeszakítás. A jogszabályi feltételek bármelyikének hiánya esetén a félbeszakítást meg kell szüntetni.
- **Az elzárás végrehajtásának elhalasztása** a bíróság jogköre. Az elzárás megkezdését a bíróság az elítélt kérelmére, fontos okból, legfeljebb három hónappal elhalaszthatja. Ezt elsősorban a kérelmező személyes vagy családi problémái indokolhatják. Amennyiben az elzárás végrehajtása az elítélt életét közvetlenül veszélyeztet, a bíróság három hónapnál hosszabb, de határozott tartamú halasztást is engedélyezhet. A jogszabály az ilyen halasztás maximális időtartamára nem tér ki. Ilyen egészségi probléma esetén arra is van lehetőség, hogy a fentebb említett három hónapos halasztást a bíróság meghosszabbítsa. Ebben az esetben a bíróság igazságügyi orvos szakértői vélemény alapján dönt a kérelemről.

Az elzárás megkezdését bizonyos esetekben a bíróságnak hivatalból el kell halasztania.

- Ilyen eset, ha valaki a tizenkettedik hetet meghaladóan várandós, ekkor a halasztás a szülés várható időpontját követő egy évig tart. Ha azonban a gyermek halva született, vagy meghalt, az elzárást a bíróság felhívására hat héten belül meg kell kezdeni.
- Ugyancsak hivatalból történik a halasztás, ha valaki egy évesnél fiatalabb gyermekét gondozza. Amennyiben a gyermek tartósan, vagy véglegesen kikerül az elítélt gondozása alól, az elzárás végrehajtását haladéktalanul meg kell kezdeni. A jogszabály arról is rendelkezik, hogy a felsorolt esetekben sem lehet elhalasztani az elzárás megkezdését, ha a halasztás a közrendet, közbiztonságot súlyosan veszélyeztetné, vagy az elzárásra ítélt szökésétől kell tartani.

		szabálysértési elzárás	büntetőjogi elzárás	szabadságvesztés
Tartam	Felnőtt korú	1-60 nap	5-90 nap	3 hónap – 20 év (bizonyos bűncselekmények esetén életfogytig)
	Fiatalkorú	1-30 nap	3 – 30 nap	1 hónap – 5-15 év
Halmazat vagy ismételt elkövetés esetén	Felnőtt korú	halmazati büntetésnél, ismételt elkövetésnél egyes feltételek mellett 90 nap, elkövetés más speciális eseteiben 75 nap	halmazati emelt felső határ nincs	bűnszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén 25 év
	Fiatalkorú	halmazati büntetésnél 45 nap	halmazati emelt felső határ nincs	7 év 6 hó – 20 év
elévülés		1 év a határozat jogerőre emelkedésétől, illetve két éves objektív határidő	5 év a határozat jogerőre emelkedésétől	5 év az 5 évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésnél

14. Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása

A büntetés szigorának elsősorban a büntetés tartamában kell kifejeződni. Az ennek (továbbá a bűnelkövető előéletének, személyiség-jegyeinek, a végrehajtás zavartalansága szempontjából figyelembe veendő egyéb körülményeknek) megfelelően kialakított és az idő múlásával enyhíthető végrehajtási követelmények pedig hatással vannak az elítélt intézeten belüli mindennapi életére, jogaira, azok gyakorlására, illetve azok korlátjaira. **A végrehajtás progresszivitása a börtönviszonyoknak a szabad élethez való fokozatos közelítése alkalmas arra, hogy feloldja a tett-központú ítélkezés (a büntetést és annak tartamát az elkövetett cselekmény súlya határozza meg) és a személyiségközpontú végrehajtás (figyelembe veszi az elkövető személyiségjegyeit, magatartását, szociális hátterét) közötti ellentmondást.**

A magyar büntetés-végrehajtási jogi szabályozásba az 1993. évi XXXII. törvény emelte be az enyhébb végrehajtási szabályok (továbbiakban: EVSZ) alkalmazásának lehetőségét, amelynek egyes elemei közelítenek az Európában elterjedt úgynevezett „fél-szabad” vagy „félíg nyitott” végrehajtási struktúrához, rendhez. Az intézmény hazai alkalmazása 1998-ig az elítélti állomány csaknem 10%-ra kiterjedt, azóta kivételes, csak a fogház és börtön fokozatú, csekély biztonsági kockázattal rendelkező, együttműködő elítéltek részesülhetnek ennek az intézménynek kedvező fogvatartási feltételeiben.

14.1. Fogalma

Bv. Kódex 104. § (1) bekezdése: „*A fogház, illetve a börtön végrehajtásának általános szabályainál enyhébb végrehajtási szabályok akkor alkalmazhatók, ha – különösen az elítélt személyiségére, előéletére, életvitelére, családi körülményeire, a szabadságvesztés során tanúsított magatartására, az elkövetett bűncselekményre, a szabadságvesztés tartamára tekintettel – a szabadságvesztés célja az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásával is elérhető, és az enyhébb büntetés-végrehajtási szabályok alkalmazása a büntetés-végrehajtás biztonságát nem veszélyezteti.*”

Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának engedélyezése, illetőleg alkalmazásuk megszüntetése **a büntetés-végrehajtási bíró hatáskörébe** tartozik.

14.2. Kezdeményező lehet

- reintegrációs tiszt saját elhatározásából vagy előjárói utasításra,
- az elítélt vagy védője

A reintegrációs tiszt a bv. ügyet továbbítja a nyilvántartási szakterületnek.

14.3. Kizáró okok

Enyhébb végrehajtási szabályok nem alkalmazhatók, ha

- az elítélt a szabadságvesztésből – a letartóztatásban és a házi őrizetben töltött időt is beszámítva - a feltételes szabadságra bocsátásig esedékes időtartam felét nem töltötte le,
- az elítélt a szabadságvesztésből börtönfokozatban legalább hat hónapot, fogházfokozatban legalább három hónapot nem töltött le,
- az elítélt a törvény értelmében [Btk. 38. § (4) bekezdés] vagy a bíróság határozata folytán nem bocsátható feltételes szabadságra,
- a bíróság jogerős ügydöntő határozatában fegyházbüntetésre ítélt elítélt a szabadságvesztés fokozatának enyhítésével [115. § (1) bekezdés] tölti a büntetését,
- az elítélt ellen újabb büntetőeljárás van folyamatban,
- az elítélttel szemben egyidejűleg több szabadságvesztés végrehajtására érkezik értesítés, és a büntetések nincsenek összbüntetésbe foglalva.

14.4. Ügymenet

Előkészítés

A nyilvántartási szakterület az előkészítő eljárásban nyilatkozik arról, hogy az EVSZ alkalmazásának van-e jogszabályi akadálya. A nyilvántartási szakterület véleményének rögzítését követően a bv. ügyet továbbküldi a reintegrációs tiszt osztályvezetőjének. Amennyiben a nyilvántartási szakterület adatai szerint az EVSZ alkalmazásának jogszabályi akadálya van, az osztályvezető erről a körülményről az elítéltet, ha az eljárást az elítélt védője kezdeményezte, a kezdeményezőt illetve az elítéltet is tájékoztatja, egyben nyilatkoztatja, hogy kéri-e az eljárás lefolytatását. Az elítélt pozitív válasza esetén a reintegrációs tiszt a nyilatkozatot megküldi a nyilvántartási szakterületnek és a FANY-ban kezdeményezi az eljárást. Ha az elítélt a kérelmet visszavonja, az osztályvezető a bv. ügyet lezárja, ellenkező esetben az eljárást folytatni kell. Ha nincs kizáró ok, az osztályvezető irányítási jogkörében eljárva gondoskodik a különböző szakterületek, illetve nyilvántartási szakterület a külső szervek véleményének (környezettanulmányok) beszerzéséről.

Véleményezés

A bv. ügy kezdeményezője, véleményezői, valamint a bv. intézet parancsnoka az előterjesztés során kiemelt gondossággal és szakszerűen mérlegelik azon elítéltekről beszerzett információkat, akik a következő bűncselekmények elkövetése miatt töltik szabadságvesztés büntetésüket:

- a. minden olyan bűncselekmény, melyet bünszervezet tagjaként követtek el;
- b. emberölés;
- c. a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények;
- d. közveszély okozása;
- e. közérdekű üzem működésének megzavarása;
- f. terrorcselekmény;
- g. légi jármű hatalomba kerítése;
- h. robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés;
- i. löfegyverrel vagy lőszerral visszaélés;
- j. közveszéllyel fenyegetés;
- k. kábítószer-kereskedelem;
- l. kábítószer birtoklása;
- m. kóros szenvedélykeltés;
- n. kábítószer készítésének elősegítése;
- o. kábítószer-prekurzorral visszaélés;
- p. új pszichoaktív anyaggal visszaélés;
- q. rablás;
- r. kifosztás.

A kiemelt gondossággal történő szakszerű mérlegelés során a bűnisméltés, valamint rendkívüli esemény kockázatának csökkentése és bekövetkezésének megelőzése érdekében különös súllyal kell figyelembe venni a következőket:

- a. a fogvatartott által elkövetett bűncselekmény(ek) súlyát, elkövetési módját;
- b. a nagy nyilvánosságot kapott és komoly közfelháborodást keltő, súlyos bűncselekményeket;
- c. a fogvatartottnak a szabadságvesztés megkezdése előtti életmódját, különös tekintettel az alkohol- és kábítószer fogyasztásra;
- d. a szabadságvesztés büntetés megkezdésére történt felhívás teljesítését;
- e. az esetleges korábbi szabadságvesztés(ek) során tanúsított magatartást, ideértve az intézeten kívül töltött időt is;
 - f. a fogva tartás alapjául szolgáló, bírói ügydöntő határozatban meghatározott szabadságvesztés tartamát;

- g. a szabadságvesztésből még hátralévő idő mértékét;
 - h. alkalmazott-e a bíróság jelen, illetve korábbi ügydöntő határozatában kitiltást, kiutasítást;
- i. a fogvatartott külső kapcsolatainak ismert személyi, életmódbeli, anyagi körülményeit;
- j. az intézet elhagyásakor milyen módon biztosított az elítélt lakhatása és ellátása;
- k. szükség szerint az orvos, pszichológus véleményét.

Az elítélt rossz szociális helyzete az előterjesztésnek nem akadálya, de mérlegelés tárgyát kell, hogy képezze. Az ügyet a beérkezett információk összegzése után a büntetés-végrehajtási osztályvezető terjeszti a parancsnok elé. A nyilvántartási szakterület a parancsnoki előterjesztést és a külső szervektől beérkezett véleményeket - az ügykezelés szabályai szerint - továbbítja a büntetés-végrehajtási bírónak (a továbbiakban: bv. bíró). Az előterjesztéshez csatolni kell az ítéletkiadmányt, annak hiányában a bírói értesítés fénymásolatát.

Bírói meghallgatás

A tárgyalás napján - az eljárás időtartamára tekintettel - a nyilvántartási szakterületnek ismételt meg kell vizsgálnia, hogy az EVSZ alkalmazásának van-e jogszabályi akadálya, amelyről a bv. bírót szóban tájékoztatni kell. A lakó-, illetve tartózkodási hely szerint illetékes rendőrkapitányságot írásban értesíteni kell arról, hogy az elítélt esetében a bv. bíró az EVSZ alkalmazását rendelte el és ezért az intézet az elítéltet rendszeresen eltávozásra fogja bocsátani.

14.5. EVSZ alkalmazásának felfüggesztése

A parancsnok az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását felfüggesztheti, ha az elítélt az **eltávozással**, illetőleg a büntetés-végrehajtási **intézetén kívüli munkavégzéssel** kapcsolatos **magatartási szabályokat ismételten vagy súlyosan megszegi**, így különösen, ha az **eltávozásról önhibájából nem az előírt időn belül tér vissza, vagy más súlyos fegyelemsértést követ el, illetve az előbb felsorolt törvényi kizáró okok bekövetkeznek**, és a megszüntetés iránt haladéktalanul előterjesztést tesz a bv. bírónak.

14.6. A végrehajtási szabályok enyhítése

Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása esetén az elítélt:

- huszonnégy órát, kivételesen negyvennyolc órát meg nem haladó időre havonta legfeljebb négy alkalommal eltávozhat a bv. intézetből azokon a napokon, amelyeken nem végez munkát,
- a személyes szükségletére fordítható pénzt készpénzben is megkaphatja, és azt a bv. intézetén kívül költheti el,
- a látogatóját a bv. intézetén kívül is fogadhatja,
- felügyelete mellőzhető, amikor a bv. intézetén kívül dolgozik.

Az eltávozás időtartama a szabadságvesztésbe beszámít. Az elítélt köteles bejelenteni, hogy az eltávozás ideje alatt hol tartózkodik.

Ha az elítélt az eltávozással vagy a bv. intézetén kívüli munkavégzéssel kapcsolatos magatartási szabályokat ismételten vagy súlyosan megszegi - így különösen, ha az eltávozásról önhibájából nem az előírt időn belül tér vissza, vagy más, súlyos fegyelemsértést követ el - a bv. intézet parancsnoka felfüggeszti az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását, és előterjesztést tesz a büntetés-végrehajtási bírónak az enyhébb végrehajtási szabályok megszüntetése iránt.

14.7. Az eltávozás

Az elítélt eltávozása alkalmanként kérelmére engedélyezhető. Ezt a reintegrációs tisztt a FANY-ban rögzíti.

Minden eltávozást egyedileg kell elbírálni, ennek során figyelembe kell venni különösen:

- a. az elítélt magatartását, munkavégzését;
- b. az elítélt aktuális pszichés állapotát;
- c. az elítélt kapcsolatainak, családi körülményeinek alakulását.

Az eltávozás engedélyezése során meg kell vizsgálni az elítélt pénzügyi helyzetét. Az eltávozás csak akkor engedélyezhető, ha az elítélt rendelkezik a bv. intézeten kívüli költségeinek fedezéséhez szükséges pénzzel. Szükség esetén az elítélt utazási utalvánnyal látható el.

A 24 órát meghaladó, maximum 48 órás eltávozás csak kivételesen engedélyezhető.

Kivételes eset lehet:

- a. állami vagy egyházi ünnep;
- b. jelentős családi esemény;
- c. ha az elítélt igazolja, hogy személyes ügyeinek viteléhez fontos érdeke fűződik;
- d. a szabadulás utáni elhelyezkedésével kapcsolatos ügyintézés;
- e. a bv. intézet és az elítélt eltávozási helye közötti jelentős távolság.

Az elítélt EVSZ hatálya alá helyezését követően, az eltávozások engedélyezésekor a fokozatosság elvét kell alkalmazni. Amennyiben az engedélyezés után, a bv. intézet tényleges elhagyása előtt olyan körülmény merül fel, amely miatt az eltávozás közbiztonsági szempontból aggályos lehet, a személyi állomány azon tagja, akinek az információ a tudomására jutott, haladéktalanul jelenti a bv. intézet parancsnokának. Ebben az esetben az elítélt a parancsnok újabb döntéséig a bv. intézetet nem hagyhatja el.

Ha az elítélt kitiltás hatálya alatt áll, az engedélyezéssel egyidejűleg a nyilvántartási szakterület tájékoztatja az elítéltet, hogy a kitiltás helyére csak akkor távozhat, ha azt az elítélt kérelmére a rendőrség engedélyezte, illetve a kitiltást a rendőrség félbeszakította, egyébként szabálysértést követ el.

Az elítélt a látogatóját intézeten kívül akkor fogadhatja, ha azt írásban kéri, és ha a látogató a bv. intézetnél a látogatást megelőzően jelentkezett.

A bv. intézetet elhagyó elítélt részére Igazolványt kell átadni, amely az elítélt személyazonosságának igazolására szolgál, és amely őt feljogosítja a bv. intézetből való ki-, illetve a bv. intézetbe való belépésre. Az Igazolványt az elítélt bv. iratai között kell tárolni. **Az eltávozás arra a tartózkodási helyre engedélyezhető, amely a bv. intézet nyilvántartásában rögzítésre került, és amelyről az illetékes külső szerv(ek) az eljárás során korábban véleményt (környezettanulmányt) készített(ek).**

Az Igazolványban pontosan (település, utca, házszám, emelet, ajtó) fel kell tüntetni azt a helyet, ahova az elítélt - nyilatkozata szerint - engedéllyel távozni kíván. Abban az esetben, ha az elítélt számára a távollét idejére több tartózkodási helyet engedélyeztek, az Igazolványban valamennyit pontosan fel kell tüntetni és meg kell jelölni, hogy az adott helyen milyen időpontban fog tartózkodni. Ha a megadott címeket és időpontokat hely hiányában az Igazolványba nem lehet bejegyezni, az eltávozás idejére az elítéltet a FANY-ból kinyomtatható eltávozási engedéllyel kell elbocsátani és azon a fentieket fel kell tüntetni. Ebben az esetben az eltávozási engedélyre az elítélt fényképét fel kell ragasztani és a fényképet, valamint az eltávozási engedélyt a bv. intézet pecsétjével kell ellátni.

Ha az elítélt kitiltás hatálya alatt áll, a nyilvántartási szakterület az Igazolványon a kitiltásra vonatkozó bírói rendelkezést feltünteti. Amennyiben az elítélt a lakó-, illetve tartózkodási helyétől eltérő címre távozik, az általa közölt hely szerint illetékes rendőrkapitányságot ennek tényéről és időpontjáról értesíteni kell.

14.8. Munkáltatásra vonatkozó szabályok

Az elítéltek munkavégzésére az általános szabályokat kell alkalmazni. **Törekedni kell az elítéltek bv. intézeten kívüli foglalkoztatására.** Amennyiben ez nem lehetséges, az elítéltet **bv. intézeten belül elsősorban olyan munkahelyen kell foglalkoztatni, ahol ellenőrzéssel, ennek akadályoztatása esetén felügyelettel foglalkoztatható.**

A büntetés-végrehajtási szerv (a továbbiakban: bv. szerv) területén kívül az elítélt egyénileg nem foglalkoztatható. **Ellenőrzéssel, szerződés alapján,** a bv. intézeten kívüli munkáltatásnak akkor van helye, ha:

- a. a foglalkoztatott elítéltek száma legalább két fő,
- b. és ők azonos munkahelyen és munkarendben dolgoznak.

Felügyelet nélküli munkáltatás esetén, ha az elítéltek a kijelölt munkahelyet önállóan közelítik meg, bv. intézeten kívüli foglalkoztatás csak abban az esetben lehetséges, ha a munkahely az intézet 30 km-es körzetén belül helyezkedik el.

A tanulmányokat folytató, EVSZ hatálya alá tartozó elítélt a bv. intézeten kívül egyedül is részt vehet az oktatásban, illetve leteheti a szükséges vizsgákat.

14.9. Anyagi ellátás

A polgári ruha és a készpénz kezelését a bv. intézet parancsnoka a Házi rendben szabályozza. A bv. intézeten kívüli munkavégzés idejére az elítélt számára munkaruhát kell biztosítani, amelyet a munkavégzés alatt az elítélt viselni köteles: Az elítélt kérelmére vagy a bv. intézet kezdeményezésére a munkahelyre történő ki- és visszavonulás idejére - ha a munka jellege, illetve a megkötött szerződés előírásai ezt nem zárják ki - a saját ruha viselése engedélyezhető. Amennyiben a bv. intézet adottságai lehetővé teszik, az elítéltek részére teakonyha biztosítható. A bv. intézeten kívül megvásárolható, bv. intézetben tárolható és feldolgozható élelmiszerek körét a Házi rend EVSZ hatálya alatt álló fogvatartottakra vonatkozó speciális szabályai között kell meghatározni.

14.10. Házi rend speciális szabályai

A Házi rendben szerepelnie kell az EVSZ hatálya alá tartozó elítéltekre vonatkozó speciális szabályoknak. A Házi rendnek tartalmaznia kell az alábbi, bv. intézeten kívüli távollétre vonatkozó tájékoztatásokat:

- a. az elítélt távolléte alatt köteles a megjelölt helyen tartózkodni és az oda-vissza utazást a legcélszerűbb útvonalon megvalósítani;
- b. tilos a távollét alatt alkohol, kábítószer és más kábító hatású szer fogyasztása;
- c. az elítéltnak tartózkodnia kell minden olyan magatartástól, amely alkalmas a közvélemény megbotrántására;
- d. a Házi rendben foglalt szabályok megsértése fegyelmi vétségnek minősül;
- e. az EVSZ felfüggesztésének, illetve megszüntetésének esetei;
- f. amennyiben az elítélt nem tér vissza a bv. intézetbe az eltávozásról, a bv. intézet foglaltszökés vétsége alapos gyanúja miatt feljelentést tesz.

Az EVSZ alkalmazásáról szóló speciális szabályokról, kiemelten az ide vonatkozó fogvatartotti jogokról és kötelezettségekről az elítéltet írásban is tájékoztatni kell, amelynek aláírt példányát a nyilvántartási anyagában kell elhelyezni.

15. Átmeneti részleg

15.1. Az átmeneti részleg és a behejezés feltételei

A Bv. Kódex a hosszú – 5 év, vagy ennél hosszabb - szabadságvesztésre ítélt szabadulásra való felkészítését az átmeneti részlegre helyezéssel könnyíti meg. Célja az, hogy csökkentse a hosszú tartamú szabadságvesztésből fakadó ártalmakat és segítséget nyújtson a szabadulást követő beilleszkedéshez. A pszichológiai vizsgálatok ugyanis azt igazolják, hogy a hagyományosan zárt börtönrendszerek ártalmas hatásainak (ún. „prizonizációs ártalmak”) köszönhetően nagyjából öt év eltelte után egy funkcionális pszichoszindróma megjelenésére lehet számítani. Fő tünetei: érzelmi, önértékelési zavarok, gondolkodási, kapcsolatteremtési nehézségek, a valóságérzet elvesztése, az agresszivitás megnövekedése.

Azt az elítéltet, aki **büntetését fegyház- vagy börtönfokozatban** tölti és a szabadságvesztésből legalább **öt évet** kitöltött, a társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében, a **várható szabadulása előtt legfeljebb két évvel** átmeneti részlegre **lehet helyezni**.

Az átmeneti részlegbe helyezés feltételeit az elítélt várható szabadulása előtt két évvel **meg kell vizsgálni**. Az áthelyezésről és annak időpontjáról **a bv. intézet parancsnoka dönt**.

Az elítélt a személyes szükségletre fordítható összeget vagy annak egy részét készpénzben is megkaphatja. Az átmeneti részlegbe helyezésről a bv. intézet székhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt értesíteni kell.

15.2. Az átmeneti részleg többletjogosultságai

Az átmeneti részlegen **az elítéltre irányadó büntetés-végrehajtási szabályok enyhíthetők**, így különösen az elítélt

- a) kimaradása, továbbá jutalomként eltávoztása engedélyezhető,
- b) részt vehet a bv. intézeten kívüli munkáltatásban,
- c) életrendjének a meghatározottsága csökkenthető,
- d) a bv. intézet kijelölt területén szabadon mozoghat,
- e) a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelővel rendszeresen tarthat kapcsolatot

Az **eltávozás** időtartama a szabadságvesztésbe beszámít. **Az átmeneti részlegre helyezés megszüntethető, ha az elítélt a büntetés-végrehajtás rendjét súlyosan megsérti**. A büntetés-végrehajtás rendje súlyos megsértésének minősül különösen az olyan fegyelemsértés, amely miatt az elítélttel szemben magánelzárás fenytést szabtak ki vagy büntetőeljárás indult.

Megszüntetés esetén az elítélt átmeneti részlegbe való újabb helyezésére egy év eltelte előtt akkor kerülhet sor, ha az újabb büntetőeljárás során az elítéltet felmentették vagy az eljárást vele szemben megszüntették. Feltételes szabadságra bocsátásról való döntéshez készített előterjesztésben az átmeneti részlegbe helyezéshez készült véleményt ki kell egészíteni az elítélt átmeneti részlegben tanúsított magatartásának az értékelésével.

Az átmeneti részlegbe helyezett elítélt rezsimszabályai vonatkozásában a Bv. tv. 103. § (2) bekezdése figyelembevételével a 40. § (3) bekezdésében foglaltak az irányadók azzal, hogy **az elítélt eltávozásra összesen tizenöt nap időtartamra engedhető**.

16. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatása

16.1. A fokozatváltás és feltételei

A szabadságvesztés végrehajtására eggyel enyhébb fokozat akkor jelölhető ki, ha - különösen az elítélt személyiségére, előéletére, egészségi állapotára, a szabadságvesztés során tanúsított magatartására, az elkövetett bűncselekményre, a szabadságvesztés tartamára, a társadalomba való beilleszkedési készségére tekintettel - a büntetés célja a szabadságvesztés enyhébb fokozatban történő végrehajtásával is elérhető.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozata megváltoztatásának a bv. intézet általi kezdeményezését közölni kell az elítélttel, és tájékoztatni kell a fokozatváltás jogkövetkezményeiről. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának a megváltoztatására vonatkozó előterjesztésben a bv. intézet tájékoztatja a bv. bírót a végrehajtott és a végrehajtásra váró szabadságvesztésről, valamint az elítélt ellen folyamatban lévő büntetőeljárásról. Ha a bv. bíró szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatásáról rendelkező végzése nem jogerős, az első fokú végzés alapján a bv. intézet intézkedik az elítélt új, eggyel enyhébb végrehajtási fokozatnak megfelelő elhelyezéséről. Szigorúbb fokozatba helyezése esetén az elhelyezés megváltoztatására az erről rendelkező végzés jogerőre emelkedést követően kerülhet sor.

16.2. Fokozatváltást kizáró okok

Enyhébb végrehajtási fokozat nem jelölhető ki, ha

- a) az elítélt a **szabadságvesztésből** – a letartóztatásban és a házi őrizetben töltött időt is beszámítva - a feltételes szabadságra bocsátásig esedékes időtartam **felét nem töltötte le,**
- b) az elítélt **feltételes szabadságra nem bocsátható és a szabadságvesztés tartamának** – a letartóztatásban és a házi őrizetben töltött időt is beszámítva – **fegyház fokozatban a felét, börtönfokozatban az egyharmadát nem töltötte le,**
- c) az elítélt a szabadságvesztésből **fegyház fokozatban legalább egy évet, börtönfokozatban legalább hat hónapot nem töltött le,**
- d) az elítélt **erőszakos többszörös visszaeső,**
- e) az elítélt a **bűncselekményt bűnszervezetben követte el,**
- f) az elítélt **éltfogytig tartó szabadságvesztés büntetést tölt,** amelyből nem bocsátható feltételes szabadságra.

16.3. Szigorúbb fokozatba helyezés

A szabadságvesztés végrehajtására eggyel szigorúbb fokozat akkor jelölhető ki, ha az elítélt a büntetés-végrehajtás rendjét ismételten vagy súlyosan megzavarja.

A szabadságvesztés végrehajtására eggyel enyhébb, illetve eggyel szigorúbb végrehajtási fokozat kijelölése iránt a bv. intézet tesz előterjesztést a büntetés-végrehajtási bírónak. A szabadságvesztés szigorúbb végrehajtási fokozatának a kijelölésére a bv. intézet nem tehet előterjesztést, ha az elítélt a szabadságvesztésből legalább hat hónapot még nem töltött le.

17. A kényszergyógykezelés végrehajtása

17.1. A kényszergyógykezelés fogalma és az alkalmazás feltételei

A Btk. 78. § (1) bekezdése szerint: *„Személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetőjének kényszergyógykezelését kell elrendelni, ha elmeműködésének kóros állapota miatt nem büntethető, és tartani kell attól, hogy hasonló cselekményt fog elkövetni, feltéve, hogy büntethetősége esetén egyévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést kellene kiszabni”.*

A kényszergyógykezelést meg kell szüntetni, ha szükségessége már nem áll fenn.

Mint ahogyan látható, a jogintézmény szükségképpen eleme a **személyi szabadság elvonása**, ezért a jogalkotó a bv. szervezet kompetenciájába utalja annak végrehajtását. A kényszergyógykezelés (a továbbiakban: KGYK) tehát **büntetőjogi gyógyító jellegű intézkedés, amelynek végrehajtása hagyományosan a bv. szervezet feladatrendszerébe tagolódik.** A kényszergyógykezelés **elsődleges célja a gyógyítás**, amelyet az erre kijelölt speciális bv. intézményben, az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben (a továbbiakban: IMEI) kell végrehajtani, amely a bv. szervezet elmeorvosi szakkórháza, felette az egészségügyi miniszter szakmai felügyeletet gyakorol.

17.2. A kényszergyógykezelés sajátosságai

E speciális **tevékenység általános jellemzője** megállapítható, hogy:

- alanyára betegként tekint a jogalkotó,
 - nem büntető ügydöntő határozat születik, hanem felmentő ügydöntő határozat, amely mellett elrendelik a KGYK-t,
- a beteg jogi helyzetét az Eü. tv-ben foglaltak és a pszichiátriai betegek jogaira vonatkozó rendelkezések alapján, a Bv. tv.-ben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni,
- a gyógyító tevékenységet az orvostudomány mindenkorai lehetőségeihez mérten kell gyakorolni, annak érdekében, hogy a beteg állapotának további romlását megakadályozzák és állapotát a lehetséges mértékig helyreállítsák,
- preventív szerepe abban van, hogy a társadalom védelme érdekében az újabb büntetendő cselekmény elkövetését a beteg átmeneti szabadságelvonásával megakadályozza.

A kényszergyógykezelés sajátosan összetett pszichiátriai és elmeorvosi rehabilitációs tevékenység. A rehabilitáció a testi – lelki – szociális téren károsodott embert komplex módon, különféle szakemberek együttműködése által orvosi, pszichológiai, pedagógiai módszerekkel, valamint a szociális gondozás eszközeivel segíti annak érdekében, hogy a társadalomba újból be tudjon illeszkedni. A pszichiátriai rehabilitációt gátolják a pszichiátriai betegekkel kapcsolatosan elterjedt és mélyen gyökerező előítéletek, a sajátos betegség misztifikálása, amely összekapcsolódik a veszély állandó jelenlétének szorongató sejtetésével. Különösen érvényes ez a bűnelkövetőkre, akik mintegy élő bizonyítékai az előítélet jogosságának. A markánsan megnyilvánuló elzárkózás, visszautasítás, kirekesztés a gyógyult, javult beteg társadalmi beilleszkedését nagyon megnehezíti, helyreállított lelki egyensúlyát újra és újra próbára teszi. Elmebeteggé minősülni sokkalta súlyosabb presztízs veszteség, mint a bűnözőként megbélyegzés. Amikor a kényszergyógykezelt betegek elbocsátása szóba jön, a fent említett hátrányokkal is számolni kell.

17.2.1. A beteg jogi helyzete

A beteg jogi helyzetére jellemző, hogy a Bv. tv. különös hangsúlyt fektet azokra a jogokra, amelyek az egészségügyi törvény alapján a betegeket általánosságban megilletik. Ugyanakkor a beteg sajátos helyzetben van, mint a bv. szervezet fogvatartottja. Mindezek figyelembevételével a beteg jogi helyzete, azaz jogainak és kötelezettségeinek rendszere az alábbiak szerint alakul.

A beteg jogosult:

- a higiéniai feltételeknek megfelelő egészséges elhelyezésre, egészségi állapotához igazodó élelmezés és egészségügyi ellátásra (beleértve a térítésmentes gyógyszerellátást),
- korlátozottan érvényesül a beteg egészségügyi önrendelkezési joga, ugyanakkor a szabad orvosválasztás joga nem érvényesül,
- saját ruházatát viselheti, ha az viselésre nem alkalmas, akkor az IMEI gondoskodik a megfelelő (elítéltekétől elkülönülő, tiszta, méretes, évszaknak megfelelő) ruhaneműkről,
- jogi érdekeinek védelmére,
- pénztétjéből a jogszabályban meghatározott összeget saját szükségleteire fordíthatja, abból családjának vagy kapcsolattartójának átutalhat,
- amennyiben a bíróság ezt nem zárta ki (belátási képességének korlátozottsága miatt) választáson való részvételre,
- kapcsolattartásra (levelezés, látogatás, telefonálás, csomag küldése/fogadása),
- vallásgyakorlásra, de ez a beteg állapota miatt korlátozható vagy megtiltható, ha jelentős veszélyt jelent magára, illetve környezetére,
- munkaterápiás foglalkoztatásban részvételre, ha ez a gyógyulását elősegíti, munkakötelezettsége nincs; munkájához mérten havonként jutalomban kell részesíteni.

A **beteg kötelezettségeit** a Bv. tv. kevésbé kidolgozottan szabályozza, hiszen belátási képességgel nem rendelkező személyekről van szó. **A legfontosabb szabály az, hogy a beteg köteles az IMEI rendjét megtartani, illetve az okozott kárért a polgári jog szabályai szerint helytállni.** A kóros elmeállapot miatt e követelmények teljesítését egyedileg kell elbírálni, így például a jogalkotó lehetővé teszi, hogy az IMEI főigazgató főorvosa méltánylást érdemlő esetben eltekintsen a kártérítéstől.

17.2.2. A végrehajtás rendje

A KGYK kezdőnapja az a nap, amikor a beteget befogadják az IMEI-be, ehhez azt a napot kell figyelembe venni, amikor a beteget az intézménybe szállították. Ha a beteg szabadlábon van, akkor erre az Országos Mentőszolgálat, szükség esetén a rendőrség igénybevételével kerül sor.

A befogadás feltételei szigorú szabályokhoz vannak kötve, melyek során vizsgálni kell az alábbiak meglétét:

- bírósági értesítés a KGYK elrendeléséről,
- kórrajz és orvos-szakértői vélemény másolata,
- jogerős és végrehajthatósági záradékkal ellátott ítéletkiadmány.

Fontos szempont annak megállapítása is, hogy a beteg társadalombiztosítási helyzete hogyan alakul, azaz van-e munkaviszonya, jogosult-e táppénzre vagy nyugdíjra, illetve van-e gondnoka.

17.2.3. A kényszergyógykezelés felülvizsgálata, a beteg elbocsátása

Garanciális szabály, hogy a felmentő ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított 6 hónapon elteltével felül kell vizsgálni a KGYK szükségességét. A felülvizsgálat orvosi szakfeladat, azonban a végső döntés jogi (bíróági) határozatban jelenik meg. Ennek előkészítése érdekében a befogadás napjától számított harmadik hónap folyamán az IMEI igazgató főorvosa kórrajz kivonatot küld az illetékes bíróság számára. Ezt az eljárást a KGYK megszűnéséig vagy megszüntetéséig 6 havonta meg kell ismételni. A bíróság arról dönt, hogy a KGYK szükségessége továbbra is fenn áll-e, illetve megszünteti-e annak alkalmazását.

A kényszergyógykezelést meg kell szüntetni, ha szükségessége már nem áll fenn.

Megszüntetés esetén az erről szóló értesítőlapot a bíróság haladéktalanul megküldi az IMEI-nek. Az illetékes bíróság felülvizsgálati döntését tanácsban eljárva, tárgyaláson, végzésben hozza meg. Az IMEI-ből való elbocsátás napja mindig a KGYK megszüntetéséről rendelkező határozat megérkezésének a napja.

18. A letartóztatás végrehajtása

37. A letartóztatás fogalma

A letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt.

A letartóztatás a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényben (Be.) meghatározott kényszerintézkedés, azon belül személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés. A letartóztatás végrehajtására vonatkozó részletes szabályokat a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. Kódex) tartalmazza.

A letartóztatás a legsúlyosabb kényszerintézkedés. A letartóztatást általában egy másik személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés előzi meg, az őrizet, melynek rendeltetése, hogy biztosítsa a terhelt jelenlétét, amíg ügyében a jogszabály által előírt intézkedés (letartóztatás elrendelése, bíróság elé állítás, stb.) meg nem történik. Az őrizet legfeljebb hetvenkét óráig tarthat.

18.1. A kényszerintézkedések általános szabályai

A kényszerintézkedés elrendelésének legfontosabb mércéje, hogy annak a jogszabály alapján szükségesnek kell lennie, és arányban kell állnia az elérni kívánt céllal. Ebből következik, hogy a kényszerintézkedés:

- csak a legszükségesebb mértékig terjedhet és ideig tarthat;
- ha kisebb korlátozás is elegendő, akkor súlyosabb nem rendelhető el;
- az érintett kíméletével kell végrehajtani, kerülni kell a szükségtelen károkozást;
- az érintetten kívüli személyt csak a legszükségesebb mértékben érinthet.
- a végrehajtást lehetőleg 6-22 óráig kell megtenni;

18.2. Személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések szabályai

A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések jellemzője, hogy az sokkal kézzel foghatóbban és súlyosabban befolyásolják az érintett személyi szabadságát, ezért azokkal kapcsolatban már többletfeltételeket határoz meg a törvény:

- a gyanúsítás vagy a vád tárgyát képező bűncselekmény szabadságvesztéssel büntetendő;
- megalapozottan gyanú vagy vádemelés (konkrét személlyel szemben);

Személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés rendelhető el:

- a) terhelt jelenlétének biztosítása érdekében (korábban megszökött, elrejtőzött, vagy feltehetően ezt tenné);
- b) bizonyítás megnehezítésének, megghiúsításának megakadályozása érdekében (korábban mást megfélemlített, bizonyítékot megsemmisített, hamisított vagy feltehetően ezt tenné);
- c) a bűnismétlés lehetőségének megakadályozása érdekében (bűncselekményt folytatta, újabb miatt gyanúsítottként hallgatták ki, vagy feltételezhető, hogy korábban már megkísérelt vagy előkészített cselekményt véghezvinnie, folytatná vagy újabbat követne el.

Katona esetében a letartóztatást akkor is el lehet rendelni, ha a terhelt szolgálati vagy fegyelmi okból nem hagyható szabadlábon.

Letartóztatás esetén külön vizsgálni kell, hogy a bűncselekmény jellegére, a nyomozás állására és érdekeire, a terhelt személyi és családi körülményeire, személyi viszonyaira és magatartására tekintettel az elérni kívánt cél távoltartással, illetve bűnügyi felügyelettel biztosítható-e, mert ebben az esetben letartóztatást nem lehet elrendelni.

A **távoltartás** a terhelt szabad kapcsolattartását, és ennek érdekében a terhelt szabad mozgáshoz és a lakóhely, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza, a terhelt meghatározott személlyel nem léphet kapcsolatba. A **bűnügyi felügyelet** a terhelt szabad mozgáshoz és a lakóhely, tartózkodási hely megválasztásához való jogát korlátozza, a számára meghatározott területet engedély nélkül nem hagyhatja el, nyilvános helyre nem mehet, illetve jelentkezési kötelezettség írható elő a Rendőrségen.

18.3. A letartóztatás törvényességének szabályai

A letartóztatásról kizárólag bíróság határozhat az ügyészség indítványa alapján.

A letartóztatással kapcsolatosan tartandó ülésen a letartóztatott jogosult jelen lenni és az kérdéseket feltenni, ennek érdekében a bv. szervezet őt a tárgyalásra előállítja.

Letartóztatás elrendelése esetén büntetőeljárásban védő részvétele kötelező. A védőként eljáró ügyvédnek ez esetben jogosultsága a letartóztatott fogvatartási körülményeinek megismerése, azzal kapcsolatban önállóan járhat el a letartóztatott helyett és képviselőként.

A büntetőeljárást soron kívül kell lefolytatni, ha a terhelt letartóztatás hatálya alatt áll.

18.4. A letartóztatás ideje

A vádemelés előtt elrendelt letartóztatás az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb egy hónapig tart. A letartóztatást a bíróság a letartóztatás elrendelésétől számított egy év elteltéig alkalmanként legfeljebb három hónappal, ezt követően alkalmanként legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatára figyelemmel és azon elv érvényesítése érdekében, hogy a letartóztatás nem lehet előrehozott büntetés, a letartóztatás maximális időtartamát a törvényi büntetési tételek alapul vételével differenciálja. A letartóztatás időtartamának felső határa az elkövetett bűncselekmény súlyától függően 1-4 év lehet, azonban – elsősorban a Magyar Róbert és a Fekete Sereg ügy miatt – életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény esetén nincs felső korlát.

18.5. A letartóztatás és a szabadságvesztés viszonya

Ha a letartóztatottal szemben a bíróság szabadságvesztés végrehajtását rendeli el, akkor az intézet a letartóztatás végrehajtását megszakítja, és a szabadságvesztést hajtja végre. Ha szabadságvesztés végrehajtása alatt a letartóztatás tartama nem jár le, vagy azt nem szüntetik meg, a szabadságvesztés lejártá után a letartóztatás végrehajtását folyamatosan folytatni kell.

18.6. A letartóztatás végrehajtása

A letartóztatott a büntetőeljárási jogait korlátozás nélkül gyakorolhatja. A letartóztatott a védőjével szóban, írásban és telefonon a befogadás időpontjától ellenőrzés nélkül érintkezhet.

A letartóztatás végrehajtására – ahol a Bv. Kódex eltérő szabályt nem ír elő - a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A letartóztatást a bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig az ügyész, ezt követően a bíróság (a továbbiakban: rendelkezési jogkör gyakorlója) rendelkezésének megfelelően kell végrehajtani.

A büntetőeljárás szakaszától függően a rendelkezési jogkör gyakorlója dönt a letartóztatott

- kapcsolattartásáról;
- elkülönítéséről;
- fokozott őrzéséről;
- előállításáról, kihallgatásáról, kiadásáról;
- átszállításáról;
- nyilatkozattételéről és annak közzétételéről;
- súlyosan beteg hozzátartozójának meglátogatásáról, temetésén való részvételéről;
- a kegyeleti jog utólagos gyakorlásának engedélyezéséről;
- életrendjéről, foglalkoztatásáról.

A letartóztatás végrehajtása során el kell különíteni a rendelkezési jogkör gyakorlójának rendelkezésétől függően az ugyanabban az eljárásban letartóztatottakat egymástól. A letartóztatott zárkáját zárva kell tartani.

18.7. A letartóztatás végrehajtásának helye

A letartóztatást elsősorban a rendelkezési jogkör gyakorlójának székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bv. intézetben kell végrehajtani, kivételesen az országos parancsnok erre a célra más bv. intézetet is kijelölhet.

Speciális esetben a letartóztatás végrehajtható anya-gyermek részlegen, rendőrségi fogdában (hatvan nap), katonai fogdán, javítóintézetben, befogadó állomáson vagy az IMEI-ben.

18.8. Rezsimszabályok

A Bv. tv. a letartóztatott által elkövetett, a büntetőeljárás tárgyát képező, a bűncselekmény jellegéhez, az elkövetés körülményeihez illetve személyiségéhez (előélete, egészségi és fizikai állapota, kapcsolattartása a külvilággal) kapcsolódóan lehetővé teszi a differenciált, általános, enyhébb és szigorúbb rezsimszabályok alkalmazását.

A letartóztatást az általános szabályok szerint kell végrehajtani, de a parancsnok az enyhébb vagy szigorúbb szabályok alkalmazását is elrendelheti.

18.9. A letartóztatott jogai és kötelezettségei

A letartóztatott jogosult:

- a) büntetőeljárási jogainak korlátozás nélküli gyakorlására, ennek során védőjével - és ha nem magyar állampolgár, államának konzuli tisztviselőjével - szóban, írásban, telefonon ellenőrzés nélkül érintkezhet;
- b) a rendelkezési jogkör gyakorlójának korlátozó vagy tiltó rendelkezése hiányában a hozzátartozójával, más személlyel a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével kapcsolattartásra, ennek keretében

- ba) levelezésre, a levelezés gyakorisága és terjedelme - ha a rendelkezési jogkör gyakorlója másként nem rendelkezik - nem korlátozott,
- bb) legalább havonta két alkalommal látogató fogadására,
- bc) kapcsolattartójával naponta, alkalmanként legalább tíz perc időtartamban telefonbeszélgetés kezdeményezésére,
- bd) legalább havonta csomag fogadására, kéthetente a jogszabályban meghatározott összegért a letéti pénzből való vásárlásra,
- c) kérelmére - a fogva tartó intézet lehetőségei szerint - munkavégzésre, a munka minőségével és mennyiségével arányos díjazásra, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülményekre,
- d) kérelmére - a fogva tartó intézet lehetőségei szerint - általános iskolai, illetve középfokú iskolai oktatásban vagy szakképzésben való részvételre,
- e) választójoga gyakorlására a fogva tartó intézetben; ennek során a letartóztatott személyazonossága a fogva tartó intézet nyilvántartása alapján állapítható meg.

A letartóztatott köteles

- a) a fogva tartó intézet rendjét betartani,
- b) a letartóztatást a bíróság vagy az ügyészség döntése alapján a fogva tartó intézetben tölteni,
- c) az önként vállalt és kérelmére kijelölt munkát ismereteinek és képességeinek megfelelően, fegyelmezetten, a munkahelyi és munkaköri szabályoknak megfelelően elvégezni, a munkavégzéssel kapcsolatos előírásokat megtartani,
- d) ha munkát végez, jogszabályban meghatározottak szerint forma-, illetve munkaruhát viselni,
- e) munkadíjából, illetve a letéti pénzből a tartására fordított költségekhez hozzájárulni,
- f) az intézet ellátásában, tisztán tartásában díjazás nélkül részt venni.

18.10. A letartóztatott foglalkoztatása, jutalmazása és fenyítése

A letartóztatott munkára nem kötelezhető, kérelmére azonban munkát végezhet, erről a BFB dönt a rendelkezési jogkör gyakorlójának előírásaira is tekintettel. Ha a letartóztatott kérelmére munkáltatásban vesz részt, munkáltatására és a tartási költségekhez való hozzájárulására a kötelező munkavégzés szabályait alkalmazni kell azzal, hogy erről előzetesen tájékoztatni kell.

Ha a letartóztatott elítéltekkel együtt végez munkát, akkor velük közösen helyezhető el, az általános iskolai, illetve középfokú iskolai oktatásban, szakképzésben, valamint a reintegrációs programokon velük együtt vehet részt.

A munkáltatásban részt vevő letartóztatott zárkáját nem kötelező zárva tartani, kivételesen az elhelyezés zárt részlegen lévő lakóhelyiségben is biztosítható.

Ha a letartóztatott dolgozik, a magánelzárás tíz napig terjedhet.

A letartóztatott számára adható jutalmak közül a bv. intézet elhagyásával járó jutalmak nem alkalmazhatóak.

Fenyítésként a letartóztatottal szemben akár tizenöt (fiatalkorú esetében öt) napig terjedő magánelzárás is kiszabható.

19. A szabadságvesztés félbeszakítása

19.1. A büntetés félbeszakításának kezdeményezése

Fontos okból - így különösen az elítélt személyi vagy családi körülményei, egészségi állapota miatt - a szabadságvesztés végrehajtása hivatalból vagy kérelemre félbeszakítható.

19.2. Döntésre jogosultak köre

- egy naptári évben harminc napig terjedő időtartamra a parancsnok,
- egy naptári évben harmincegy naptól kilencven napig terjedő időtartamra az országos parancsnok,
- hosszabb időre a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter dönt.

A kezdeményezés történhet hivatalból vagy kérelemre.

19.2.1. Hivatalból történő büntetés-félbeszakítás

Ha az elítélt súlyos betegségben szenved és kérelmet nem terjesztett elő, a félbeszakításra a bv. intézet parancsnoka, továbbá a Központi Kórház, illetve az IMEI főigazgató főorvosa is javaslatot tehet. A szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítása iránti kérelmet az elítéltet fogvatartó bv. intézet parancsnokához kell benyújtani. Ha az engedélyezés a bv. intézet parancsnokának hatáskörét meghaladja, a kérelmet véleményével együtt az országos parancsnokhoz terjeszti fel. Ha a félbeszakítás a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter hatáskörébe tartozik, az iratokat - az országos parancsnok javaslatával - a büntetés-végrehajtásért felelős miniszterhez kell felterjeszteni.

19.2.2. A kérelemre történő büntetés-félbeszakítás

A kérelmezőnek igazolnia kell, hogy a kérelem indoka a valóságnak megfelel. A kérelem indokoltságát a bv. intézet ellenőrizheti, az indokok tisztázását kezdeményezheti.

A szabadságvesztés félbeszakítására irányuló kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából a bv. intézet az elítélt által megjelölt tartózkodási hely szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő útján környezettanulmány elkészítését rendelheti el, illetve megkeresheti a rendőri szervet a környezettanulmány készítése céljából. A kérelemben foglaltak valóságáról a bv. intézet rövid úton meggyőződik.

Ha a félbeszakítást az elítélt közeli hozzátartozójának súlyos, életveszélyes betegsége vagy temetése miatt kéri és annak megalapozására egészségügyi dokumentációt is benyújtottak, akkor ahhoz csatolni kell a közeli hozzátartozó nyilatkozatát az egészségügyi adatai kezeléséhez való hozzájárulásáról. A közeli hozzátartozó hozzájáruló nyilatkozata mellőzhető, ha a közeli hozzátartozó egészségi állapota miatt a nyilatkozat megtételére nem képes. A betegségről, illetve a temetésről szóló igazolást az elítélt a félbeszakítás ideje alatt köteles beszerezni és azt a bv. intézetbe való visszaérkezésekor átadni.

Kivételesen engedélyezhető a szabadságvesztés félbeszakítása, ha az elítélt ellen szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt újabb büntetőeljárás van folyamatban. Ebben az esetben az eljárás szakaszától függően az ügyész vagy a bíróság véleményét be kell szerezni.

Nem engedélyezhető a büntetés-félbeszakítása, ha a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztést kimondó ügyszövevény határozatban a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárta.

A kérelem elutasítását minden esetben indokolt határozatba kell foglalni.

19.2.3. Értesítési és jelentkezési kötelezettségek

A szabadságvesztés félbeszakításáról **az elítélt lakóhelye, illetve tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságot kell értesíteni.** Az értesítésnek tartalmaznia kell a félbeszakítás időtartamát és az elítélt által megjelölt tartózkodási helyet. Ha a félbeszakítás tartama az öt napot meghaladja, az elítélt a bv. intézet elhagyását követő két napon belül a tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságon köteles jelentkezni. Félbeszakítás esetén az elítéltet arcképmással rendelkező igazolással kell ellátni.

19.2.4. Engedélyezett büntetés-félbeszakítás megszüntetése

A szabadságvesztés félbeszakítását az engedélyező megszünteti, ha a tudomására jut, hogy

- az elítélttel szemben a félbeszakítás tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt büntetőeljárás indult, vagy olyan újabb szabadságvesztés végrehajtásáról érkezik értesítőlap, amely a végrehajtás sorrendjére kihatással van,
- az elítéltet más ügyben letartóztatásba helyezték,
- a félbeszakítás indoka az engedélyezett határidő letelte előtt megszűnt,
- a kegyelmi döntés meghozataláig az elítélt szabadságvesztés büntetésének végrehajtását félbeszakították.

A **szabadságvesztés félbeszakítását** az engedélyező **megszüntetheti**, ha az elítélttel szemben olyan újabb szabadságvesztés végrehajtásáról érkezik értesítőlap, amely a végrehajtás sorrendjére nincs kihatással.

A **félbeszakítás megszüntetéséről az engedélyező indokolt határozattal dönt.** A félbeszakítás megszüntetéséről az elítéltet írásban haladéktalanul tájékoztatni kell, és fel kell hívni, hogy a megadott időpontban a szabadságvesztést végrehajtó intézetben jelentkezzen. **A félbeszakítás tartama a szabadságvesztés tartamába nem számít be.** A félbeszakítás tartama alatt az elévülés nyugszik.

19.2.5. A szabadságvesztés félbeszakítása várandósság esetén

Ha az elítélt nő a várandósság tizenkettedik hetét elérte, és a szülés várható időpontja megelőzné a szabadulás napját, nyilatkoztatni kell arról, hogy kéri-e a szabadságvesztés félbeszakítását. A várandósság alatt vagy közvetlenül a szülés után benyújtott büntetés-félbeszakítási kérelmek elbírálása során elsősorban a gyermek érdekét kell vizsgálni.

A várandósság tizenkettedik hetét elért nő szabadságvesztés-félbeszakításra irányuló kérelme esetén a bv. intézet parancsnoka az iratokat - javaslatával együtt - a BVOP-ra terjeszti fel. Ha a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítását engedélyezik, az elítéltet a szülés várható időpontja előtt legalább négy héttel szabadítani kell.

Ha az orvos veszélyeztetett terhességet állapít meg, az elítéltet haladéktalanul a Központi Kórházba kell szállítani, és nyilatkoztatni kell, hogy kéri-e a szabadságvesztés félbeszakítását. A veszélyeztetett terhesség ideje alatt a szabadságvesztés félbeszakítására - bv. orvosi javaslat alapján - bármikor sor kerülhet.

Ha a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítását engedélyezték, a bv. intézet a szülés várható időpontját követő két hónapon belül megkeresi az elítélt állandó lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes önkormányzatot és tájékozik a szülést követő körülményekről. Ha a gyermek halva született vagy meghalt, illetve nem az elítélt gondozásában van, a bv. intézet a félbeszakítás megszüntetésére tesz javaslatot.

